

KURDISTAN PRESS

ROJNAMEYA 15 ROJÎN • 15 GÜNLÜK GAZETE

price
biha • fiyat

2.5 DM
10 Skr
3 G
2.5 Sfr
1 £
1.5 \$

•Tel; [46] 08-29 83 32

•Telex; 131 42

•Telefax; 08-29 50 56

748 okul kapatıldı..338 çocuk kayıp!

..Ve çocuklar!

- Güney Kürdistan'da üç ay içinde 28 sivil yerleşme merkezi imha edildi.
- 2281 kişi kayıp!
- Kaybolanların 338'i çocuk, 208'i yaşlı...
- 912 yerleşim birimi için mecburi iskan uygulaması...
- 260 bin 349 kişi Güney Irak çöllerindeki kamplara sürülme tehdidi altında!

Orta sayfalarda

Foto; Bavê Lîza • ANK

748 dibistan hatin girtin • 338 zarok winda ne!

...Û Zarokan!

- Di nav 3 mehan de 28 gund hatin wêrankirin!
- 2281 kes winda ne!
- Ji wan mirovên windabûyî 338 zarok, 208 kes jî pîr in
- 912 gund û nehiye ketine ber qanuna îskana mecburî!
- 260 hezar 349 kes di bin tehdîda sirgûnê de nin. Hikûmet dixwaze xelkê bibe Başûra Iraqê!

Rûpelên navîn de

Almanyada Türkçülük!

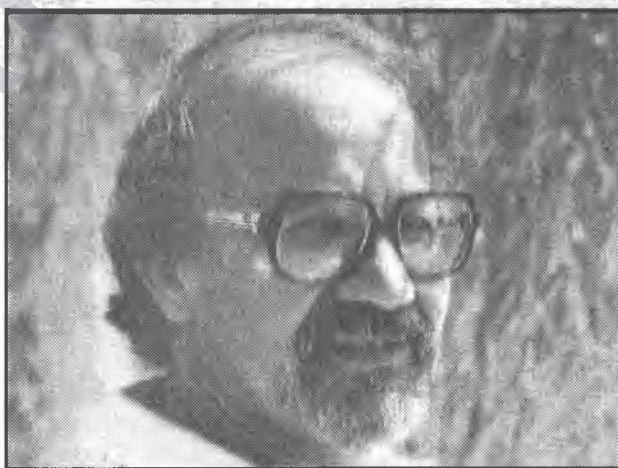
- "Türk insanı, kendi ülkesinde, bir başka ulusun ulusal değerlerinin imha edilme politikasından çok rahatsız oluyor!"
- "İlk tepki; 'Biz demokratiz, hapislerde yatmışız..Bize nasıl böyle sorular sorulabilir!' oluyor.

Avrupa'da yapılan çalışmaların bir bölümü, Türk devletinin resmi ideolojisinin, özellikle üniversite çevrelerine empoze edilmesi ile ilgili. Türkiye'de şu ya da bu biçimde eleştirilmeye başlanan Kemalizme, özellikle Almanya'dan taze kan aktarılmak isteniyor.

Konu ile ilgili olarak Oldenburg Üniversitesi öğretim üyelerinden Yayla Mönch-Bucak'la yapılan bir röportaj S.6'da

Yayla Mönch-Bucak;Konu önemli

Yalçın Küçük: "Baskı, toplumu sahip çıkmaktan uzaklaştırır!"

«Demokrat çağını doldurmuştur!»

- "Beşikçi, çok namuslu bir tutum takındı. Doğuştan türk olduğu halde, şovenizm çemberini kırabilirdi."
- "Demokrat, çağını doldurmuştur. Devrimci, demokrat olmak dışındadır. Devrimci olunur, sosyalist olunur!"

Yalçın Küçük'le yapılan bir söyleşi, S.3'te

Rojnamevanek têkoşer

- Zilamekî por spî, ku ez şevekî heta serê sibehî pê re peyivîm, kanî "merivek tamam" dibêjin ya, ew jî wisa bû. Hemû meziyetên têkoşerekî di wî de hebû, germ bû, nefis piçûk bû; xwediyê tecrûbe û dîrokek xwîn sar bû...

Bi ser, ku avakarê gelek tiştan bû, lê dîsa jî hez nedikir meriv qala wî bike. Wî wek kemaçek paş di koroya şoreşê de îsrar dikir...

roportaj di rûpela 4 û 5 an de

□ İtalyan Komünist Partisi teorisini Gramsci faşizm karşısında düşülen yenilgiyi irdeleyen şöyle yazar: "Sosyalist Parti, 30 yıllık yaşamı boyunca İtalya'nın ekonomik ve toplumsal yapısını inceleyen bir kitap bile çıkaramamıştır. Bizlerin bütünü ile bilgisiz, bütünü ile yolumsuz şaşırılmış olduğumuz kavramak için yalnız bu soruyu ortaya koymak yeter."

Türkiye'nin siyasal tarihinin doğru dürüst yazıldığı da iddia edilemez zaten. Sağcı yazarlar, tarihi şundan burdan deşmeye uğraşmışlardır hep. Bu onların. Kemalizme göreceli olarak eleştireci tavır almalarından geliyor. Ama Marksist sol, tarihi, Kemalist tarihçilerden öğrenmiştir. Bu da, Marksist hareketin başlıca rahatsızlıklarına kaynak olmuştur. Halen de böyledir.

Türkiye'nin siyasal tarihi yazılmadı. Tarihin taslakları birer ikişer ve yeni yeni ortaya çıkıyor. Daha uzun süre de yazılmayacak. Nedeni, devlet kasalarına kilitli belgelerin, ancak resmi tarihçilere açık olması. Onlar da resmi tarihi değiştirme durumunda değiller. Diğer yandan, tarihinin tarih bilinci, genel olarak resmi ideolojinin sınırlarını daha yeni yeni aşmaya başlıyor. Son bir neden de, teorik

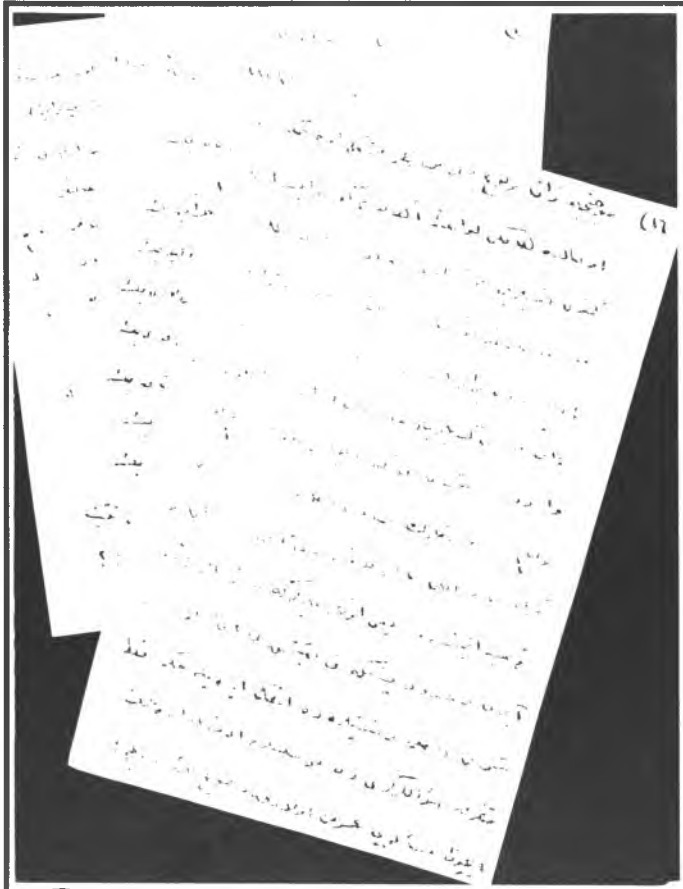
marksizmin henüz Türkiye'de kendini tasallutlardan kurtaramaması...

Türkiye'de tarihin irdelemesine, ilk büyük darbe, Kemalizme biad eden eski TKP Merkez Komitesi üyelerinin oluşturdukları Kadro hareketinden gelmiştir. İkinci büyük darbe de, Kadroculuğu 1960'lardan sonra diriltmeye çablayan YÖN hareketinden. Genel olarak sosyalist hareket, bu iki büyük saldırı karşısında öylesine katı bir ideolojik şekillenme içine girmiştir ki, Kemalizm daha hala sosyalist hareketi etkileyebilmektedir.

Sosyalist hareketin başlıca çarpıklıklarından bir diğeri ise, düşüncesine ve/veya eylemine her zaman Atatürk'ten bir dayanak aramasıdır. Bir dönem Kürt devrimcileri de bunu ısrarla sürdürdüler. Halen de sürdürülen var.

İkibine Doğru dergisinin gizlenmiş bir belgeyi açıklamasından sonra, Türkiye'de kopan kıyamet, bu düzeyde gene bir takım ideolojik çatlaklıklara neden olmaya aday. Kuşkusuz, belgenin yayınlanmasına karşı alınan tavır utanç verici. Ama, Atatürk'ün kanlı eylemlerinin önüne, bir takım "ilerici" lafları geçirmenin artık herhangi bir gerekçesi kalmadı kanısındayız.

Söz konusu belgenin yayınlanması nedeni ile hak-

Gizli belgeler

ında toplatma kararı verilen İkibine Doğru'nun söz konusu sayısındaki belgenin türkçe çevirisini okuyucularımıza sunmak istedik. Konuyu değişik boyutları ile irdeleyen bir değerlendirmeyi ise, önümüz-

deki sayılarda vermeye çalışacağız.

Söz konusu belge, 16 Ocak 1923'te İzmir'de, gazetecilere Atatürk'ün Kürt sorunu ile ilgili düşüncelerini anlatması ile ilgilidir.

BELGE

**İzmit Kasrı
16/17 Kanuniseani 1339
9.5 sonra**

*İstanbul Mebusu Adnan Bey
Vakit Başmuharriri Ahmet Emin Bey
Tevhidîfkar Başmuharriri Velid Bey
İleri Başmuharriri Suphi Nuri Bey
İkdam Muharriri Yakup Kadri Bey
Tanin Muharriri İsmail Müştak Bey
Akşam Muharriri Fahri Rifki Bey
İleri Muhabiri Kılıçzade Hakkı Bey*

Gazi Paşa- Konuşacağımız esaslı meseleler ne ise evvela onları tespit edelim. Hangi noktaları öğrenmek istiyorsunuz?

KÜRT MESELESİ

Ahmet Emin Bey- Kürt meselesine temas buyurduğunuz, Kürt meselesi nedir? Dahili bir mesele olarak temas buyurursanız çok iyi olur.

Gazi Paşa- Kürt meselesi; bizim yani Türklerin menfaatine olarak da katıyın mevzu bahis olmaz. Çünkü malumalimiz bizim hudud-u milliyemiz dahilinde mevcut Kürt anasını surette tevattun etmiştir ki pek mahdut yer-

lerde hali kesafettir. Fakat kesafetlerini kaybede ede ve Türk anasının içine gire gire öyle bir hudut hasıl olmuştur ki Kürtlük namına bir hudut çizmek istersek Türklüğü ve Türkiye'yi mahvetmek lazımdır. Faraza, Erzurum'a kadar giden, Erzincan'a, Sivas'a kadar giden, Harput'a kadar giden bir hudut aramak lazımdır. Ve hatta, Konya çöllerindeki Kürt aşairini de nazar-ı dikkatten hariç tutmamak lazım gelir. Binaenaley başlıbaşına bir Kürtlük tasavvur etmekten ise bizim Teşkilat-ı Esasiye Kanunu mucibince zaten bir nevi mahalli muhtariyetler tesekkül edecektir. O halde hangi livanın ahaliisi Kürt ise onlar kendi kendilerini muhtar olarak idare edeceklerdir. Bundan başka Türkiye'nin halkı mevzu bahis olurken, onları da beraber ifade lazımdır. İfade olunmadıkları zaman bundan kendilerine ait mesele ihdas etmeleri daima varedir. Şimdi Türkiye Büyük Millet Meclisi, hem Kürtlerin ve hem de Türklerin sahib-i selahiyet vekillerinden mürekkeptir ve bu iki unsur bütün menfaatlerini ve mukadderatlarını tevhit etmiştir. Yani onlar bilirler ki bu müşterek bir şeydir. Aynı bir hudut çizmeye kalkışmak doğru olmaz.

[2000'e Doğru, Sayı 35]

Tencerenin dibi!

□ 12 Eylül darbesinin 7. yıldönümü yurt dışında gerekli biçimde protesto edilemedi. Bununla beraber, Türkiye'de gerektiğinden çok daha fazla ve çok daha anlamlı biçimler içinde protesto edildiğini belirtmek gerekir. En azından, bu gün Çankaya'da oturan sivil elbiseli general, hayat tarafından tezip edilmiş oldu. Tezleri ve iddiaları birer birer yüzüne vuruldu. Devleti zorla ele geçirme suçunu hukuken olmasa bile, fiilen işleyen bir devlet memurunun hazin psikolojisi içine sokuldu.

Evren, 40 yıl kışlalarda "asker siyaset yapmaz" gibi edepsizce bir kavramın ardına sığınıp omuzundaki yıldızları çoğalta çoğalta, bir gece ansızın "siyaset öyle değil, böyle yapılır" iddiasıyla devletin tepesine süngü zoruyla geldiği zaman, siyasi partileri kapatıp, liderlerini sürgüne gönderme "gafleti" içine girmişti. Evren "Onlar, tencerenin dibini kirlentiler, biz temizleyeceğiz" diyordu.

Darbenin 7. yılında, tencerenin dibini kirlentiler, gene iş başına geldiler ve bugün yarı siyasi partilerin başına geçecekleri için de, pek sayın Evren'in "olağan" görüşmelerinde bu tencere kirlentilerle, tencere temizleyici zat, memleket meselelerini konuşup tartışacaklar!

Bu arada, köprülerin altından çokca sular aktı. Sular akıp giderken, bir kuşağın gençliğini, umutlarını, değerlerini de alıp götürdü. Toplumun yoksul kesimleri ağır biçimde yaralandılar. Acılar çektiler. Türkiye zaman ve mekan boyutu itibarıyla 1980 Eylül'ünden farklı bir yere geldi. Artık, siyasi partiler de, Türkiye'nin "meselelerini" daha farklı bir yerde tartışma ihtiyacı duymaya başladılar. Bu arada SHP, Türkiye'de kürtçenin serbest bırakılmasını isteyecek kadar "ileri" gitti.

Esasen 12 Eylül Türkiye'de sağcı diye adlandırılan kesim tarafından kendi rasyonelleri içinde gerektiği biçimde yazılıp tartışıldı. 12 Eylül'ü tartışmayan Türkiye'deki sol.

Sol her ne kadar sivri laflar, ortodoks tavırlar geliştirir bir görünümde ise de, daha yakından bakıldığında zaman, sağcılar kadar tezlerini ve değerlerini korumada kararlı olamadı. Bu bağlamda, 12 Eylül sürecinde bir Nazlı Ilıcak mutlaka anılacak. Solda bir N. Ilıcak bumak ise herhalde oldukça zor. Zindanlardaki yiğit dostlar elbetteki bu yargının dışında!

Hatırlıyorum, 17 Eylül'de bir toplantıya katılmak üzere bulunduğu İtalya'daki bir adadan çalıştığı Milliyet gazetesine bir yazı gönderen Çetin Altan şunları yazmıştı. Duyduk, askerler iktidara gelmiş. İyi de olmuş. "Bu yol bizim yolumuzdur. Bu yol Atatürk'ün yoludur".

Oysa, biz, Çetin Altan'ın uğruna günlerce siyasi poliste sorgulanmış, 8,5 yıl ağır cezalara çarptırılmıştık.

Yolumuzu nasıl da karartmışlardı. Nasıl da bilgisiz, bilinçsiz bırakılmıştık.

Süreç içinde didişe döğüşe bir yerlere ulaştık. Bilgi ve deneylerimiz arttı. Bugün bu kuşak, "68 Kuşağı" diye anılıyor. Ne kadar doğrudur bilemem. Ama, "68 Kuşağı" gene bugün bir esrar perdesinin, bir sır dünyasının içinde gibi görülmek, gösterilmek trajedisine karşı karşıya. Biz de, 60'lı yıllarda "Eski Tüfekler" ile ilgili olarak benzer bir bilinç çarpıklığının trajedisini yaşadık. Onları, "mezar kaçkınları", "hortaklar" olarak görenlerimiz bir hayli fazlaydı. Yüzyüze gelip de, tarihin koridorlarında dolaşmaya başladığımız günlere kadar bu böylece sürdü.

Burjuvazi, kuşaklar arasındaki köprüyü inşaf ettirmişti. Süreci omuzlama iddiası taşıyanlar da, şu ve ya bu biçimde buna hizmet etmekteydiler.

Bugün aynı trajik yapıyla yüzyüze geldik. 12 Eylül darbesi, beyninde en azından 25 yıllık bilgi ve deneyleri taşıyan kavga kuşağı ile, yeni yetişen kadro arasına demir teller gerdi. Günlük gazeteler, haftalık dergiler bu demir telleri şurasından burasından aralamaya çalışırken, sorunu, sürekliliği sağlayacak, bilgi ve deneyleri kuşaktan kuşağa aktaracak bir bilinçle sunmuyorlar. Tersine, sorun, burjuvazinin masal, efsane dünyası içinde, çarpık, şaşırı, sakat biçimler ve içerikler içinde sunuluyor.

Burjuvazi için mesele yok. O, bir tarihin, bir devletin mirasını istediği gibi kullanabilir.

Sorun solun, özellikle de marksist solun sorunu. 12 Eylül'ün demir tellerini yırtıp çıkarmak, kuşaklar arasındaki bilgi ve deney aktarımını sağlayacak köprüleri kurmak, son 25 yılı etinde, kemiğinde yaşayan kadroların, önderlerin, politik güçlerin omuzlarında duruyor.

Orhan Kotan

Binê Beroşê

□ Salvegera 7 an ya 12 İlonê, li derveyî welat wek ku pewistê nehat rûşekirin li gel vê divê bê gotin, ku li Tirkiyê ji pewistî jî zêdetir bi mana û bi gelek awayên hate protestokirin. Bi kêmanî ew general, ku bi cilên sivil niha li Çankaya rûniştiye, ji alî jiyane ve tekzîbê bûye. Dîtin û ramanên wî yeko yeko li rûyê wî hatin xistin. Wî ji alî hukukî nebe jî, ji aliyê pratikê sunca bi zorê destxistina dewletê kiribû. Lê îro ketiye nav psikolojiya memurek belengaz.

Evren, 40 sal di bergehane de (karargah-kışla) pîrpirikên milê xwe zêdetir kir û bê edep digot; "Esker siyasetê ve mijul nabe" Lê şevkî, jî nişka ve; "siyaset ne bi wî awayî bi wî awayî tê kirin" got û bi zora singu ve erka dewletê xist bin destê xwe. Partiyên politik qedexekir û serokên wan şand sirgunê. Wî, "wan binê beroşê qirejirin, em dê paqij bikin" digot.

Di 7 saliya derbeyê de, yên ku binê beroşê qirejiribûn, dîsa hatin ser karê xwe ye berê û îro yan jî sibê de dîsa bibin serokê partiyên xwe. Yên ku "binê beroşê qirejiribûn" bi ye, "gelek birêz Evren", ku "binê beroşê de paqij kiriba" de runin û li ser pîrsa welat gotûbêj bikin!

Di vê navberê de binê berê gelek av derbas bû. ev av xortanî, civanî, hevî û hêjayiyên neslekî jî bi xwe re bir. Xizanên civatê giran birîndar bûn. Dêrd û xam kişandin. Tirkiye, ger ji alî dem û ger jî ji alî çîh İlona 1980'î derbas kir û hate çîhekî din. Êdî, partiyên siyasî jî destpêkirin, ku "pîrsa" Tirkiye çîhek cuda de mineqêş bikin. Di vê navberê de SHP, hewqas "pêş" de çû, ku xwastina azadiya Kurdî kir.

Di eslê xwe de, 12 İlon li Tirkiyê ji aliyê rast di nav rasyonelên xwe de bi awakî pewîst hat nivîsandin û gotûbêj kirin. Lê çep, 12 İlonê mînaqêş nekir. Wê nekola. Mîrov jê nêzik binêre, her çend çep gotinên tûj jî bike û bi awakî ortodoks têzên xwe jî bide xuyakirin dîsa jî qasê rast bi awakî îstîkrarî xwedî dîtin û hejajiyên xwe dermeket. Di vê maneyê de di pevajokê 12 İlonê de yek Nazlı Ilıcak de bê bîranîn. Dîtin Nazlı Ilıcakê di nav çep de gelek zehmet e. Bê guman, dostên egîr ku di zindanan de nin, derveyî vê mînaqêşê nin.

Tê bîra min, 17 İlonê de Çetin Altan, ji giravêkî (ada) İtalyayê jî Milliyet re nivîsarek şandibû. Di wê nivîsarê xwe de; "Me bihist... Esker hatine ser hikim. Baş biye. Ev rêya me ye. Ev rêya Atatürk e" Em jî ji ber Çetin Altan ketibûn destê polîsa siyasî, bi rojan di bin tehqîqatan de mabûn û 8,5 sal cezayê giran girtibûn.

Çawa rêya me tarî kiribûn. Çawa em nezan hiştibûn. Di nav pevajokê de bi runa xwe qelîyan û gihîştin çîhekî. Zanabûn û tecrubeyên me çebûn. İro vê cilê (nesil) rê dibêjin "Cilê 68 an". Çiqas raste nizanîm. Lê îro "Cila 68" an di bin kirasek bi esrar û di nav dinyakî dizî de tê dîtin û nişandan.

Em jî di salên 60'î de li ser "Tifingên Kevn" eynî trajediyê jiyabûn. Gelek jî me ew mîna "pirabokan" (şeytanqun) didîtin. Heya ku me hevîdû nasikir û di revaqên dîrokê de rastî hev hatin.

Burjuvazi di navbera cilan de girêdayîn ne hiştibû. Kesên ku îdiyê hilgirtina barê pevajokê dikirin, wan jî jî ve yekê re xizmet dikirin.

İro dîsa em rastê ve trajediyê hatine. Derba 12 İlonê di navbera cila têkoşer ku xwedî zanebûn û tecrubeya 25 salan e û kadroyên nûhatî de telên hesin kişandin.

Rojnameyên rojane û kovarên hefteyî, ku dixwazin telên hesin ji alîkî ve vekin, nikarin hebûn û domandina zanebûn û tecrubeya çîlekî bigihîjînin çîlekî dîtin. Li berva-jiyê ve, pîrs, di nav çîrok û efsaneyên burjuva de, bi awakî seqet û naverokêki pûç tê pêşkeşirin.

Ji bo burjuvaziyê ne xem e. Ew, dikare mîrat û dîroka dewletêki bi kefa xwe bi kar bîne. Pîrs pîrsa çep û bi taybetî jî pîrsa çepa marksîst e.

Şikandin û berterefkirin telên hesin yên 12 İlonan, awakirina pîrên pêwendî di navbera cilan de, danîna zanebûn û tecrûbe jî çîlekî dîtin, li ser milên kesên rêber, qadro û hêzên politik, ku di xwîn û laşê xwe de ve yekê jiyane, disekine.

□ “Beşikçi, yolu açan, öncülük eden bir tip. Genç yaşta başlattığı çalışmalara saygım var. Çıktığı için de seviniyorum”

□ “Türkiye’de kim tepki gösterecek? Demokrat denilen kesim Kemalisttir! En hassas oldukları konu, Kürt sorunu!”

□ “Tepki göstermeme, Kemalizmin, ayrıca şovenizmin, Türk aydınlarının bazı damarlarını dondurmasından ileri geliyor.”

«Demokrat çağını doldurdu!»

● Türkiye’de hassa çevrelerin başlıca hedefi durumunda bulunan İsmail Beşikçi, cezasını tamamlayarak tahliye oldu. Bu arada köprülerin altından çok sular akmış, Kürt sorununda sesli düşünmeye çabalayanların sayısı artmaya başlamıştı. Bununla beraber, sorun, Beşikçi’nin büyük bir titizlikle açıklamaya çalıştığı bilimsel çerçeveden çok, günün çıkarlarına uyarlı politik bir zemin üzerinde durmaktadır. Konu ile ilgili olarak Türkiye’de bir hayli yayın yapıldı. Aşağıdaki yazıda, değişik konularda olumlu-olumsuz dikkatleri üstüne çeken Yalçın Küçük’le yapılan bir söyleşiyi sunuyoruz. Anlaşıldığı kadarıyla, Türkiye’de sorunun burjuvazinin çizdiği sınırlar içinde boğulmaması için demokratik ve sosyalist siyasal güçlere daha bir hayli görev düşmektedir.

□ İsmail Beşikçi ve çalışmaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

□□ Türkiye’de Kürt Sorununun politik bir sorun olarak ele alınmasında öncülük hatasıyla sevabıyla I.TİP’e aittir.TİP, Doğu Mitingle-

ri’nin Kürt yurtlarında gerçekleşmesini sağladı.

İsmail, bu dönemin çocuğudur. Çok namuslu bir tutum takındı. Yaptığı, akademik-bilimsel çevrede sorunu incelemek ve yazmaktır. Bunu da mümkün olan en yargısız şekilde yazdı. Ondan önce de yazarlar olmuş, ama bilimsel değil, şöven yaklaşımlar olmuş.

İsmail, doğuştan Türk olduğu halde bu şövenizm çemberini kırmıştır. İsmail, bu işe Erzurum Üniversitesi’nin sınırlı imkanları çerçevesinde, namuslu, medresede yetişen bir profesörün (İbrahim Yasa) kürsüsünde mümkün olan nesnellikle yaklaşan, hepimizin sevdiği, saydığı, çilelerine üzüldüğümüz bir arkadaşımızdır.

İsmail’in çalışmaları Kürt halkı üzerine yaptığı araştırmalarla sınırlı değil. Beşikçi kişisel olarak da son derece yumuşak, sessiz ama inandığı yerde mücadele eden, karşısında kendisine uygun görülen cezaları bir derviş aldırma- zlığıyla göğüsleyen bir arkadaşımızdır.

□ Dünya kamuoyunun tepkisine ve yoğun ilgisine karşın Türk kamuoyunun sessizliğine, ilgisizliğine hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

□□ Beşikçi türünden bir arkadaşımızın (bu eylemci de olabilir), Türkiye gerçeğinde sadece yaz

Yalçın Küçük; “Beşikçi, yumuşak, sessiz, ama inandığı yerde mücadele eden, kendisine uygun görülen cezaları bir derviş aldırma- zlığı ile göğüsleyen bir arkadaşımızdır” diyor. Yukarıdaki resimde, Beşikçi tahliye olduktan sonra Adana İnsan Hakları Örgütü temsilcisi Ahmet Tatlı (solda) ve Avukatı Serhat Bucak’la görüşüyor!

dıkları için, düşündükleri için acımasızca bir yazıyla başbaşa bırakılması düşünen, insansever taraftarları isyana sürükler, bu normal.

Türkiye’de bu isyan yeteri kadar yüksek sesle dile getirilip duyulmadıysa bu Kemalizmin, ayrıca şövenizmin Türk aydınlarının bazı damarlarını dondurmasından ileri geliyor. Yine, Türkiye’de çok sayıda insanımız bir çokları gibi Beşikçi’nin yaşamak zorunda bırakıldığı durumdan acı duymuştur.

□ İsmail Beşikçi, “Kürt Sorununa yaklaşım, demokrat olmanın ölçütlerinden biridir” diyor. Siz nasıl düşünüyorsunuz?

□□ Buna çok yakın değilim. “Kürt hareketi demokratır”

dese katılırim. Durum demokrasi, demokrat niteliğiyle açıklanamaz. Demokrat çağını doldurmuştur. Devrimci, demokrat olmak dışındadır. Sosyalist olunur, devrimci olunur derim.

Kısaca, eğer insanlarımız başka bir konuda ilgilerini gösteriyorlarsa ve İsmail Beşikçi’ye ilgi göstermiyorlarsa bu demokrat olmamalarından değil, aksine demokrat olmalarından geliyor. Çünkü, tutarsız ve ürkektiler. Toplumun demokrat diye adlandırılan kesimi Barış Davası’na yoğun ilgi gösterirken (ona da mutlaka gösterilmeli) ancak, Beşikçi’nin durumunda sessiz kalabiliyor.

Kendisi, kendisi için özgürlük kampanyaları istemedi. Bu onun derviş, efendi kişiliğinden gelir.

Sınıflı toplumlarda yöneticiler çok yüklenirler. Baskı, toplumu sahip çıkmaktan uzaklaştırır. Türkiye’de kim tepki gösterecek? Demokrat denilen kesim Kemalisttir. Kürt konu da onların en hassas olduğu durumdur.

Sosyalist Parti tartışmalarında “Kürt Sorunu olmadan olmaz” dedim. Ama Beşikçi gibi değil. Beşikçi, yolu açan öncülük eden bir tip. Genç yaşta başlattığı çalışmalarına saygım var. Çıktığı için de çok seviniyorum.

□ 1979’da TGS’nin yapılan son toplantısında var mıydınız? Beşikçi ile ilgili ne yapılmıştı?

□□ Son kongrede ben de vardım. Beşikçi tutuklanmış ve Top- taşı Cezaevine alınmıştı. Bunun üzerine “Geçmiş olsun” şeklinde dayanışmayı gösteren bir telgraf çekilmesi önerisini Bilgesu Erenus ve B. Kafaoğlu önerge olarak sundu. Ama TGS Başkanı sıfatıyla Aziz Nesin reddetti. Tartışma çıktı, ama sonuçta kabul edilmedi.

“genosid”

Süheyla GÜNGÖR

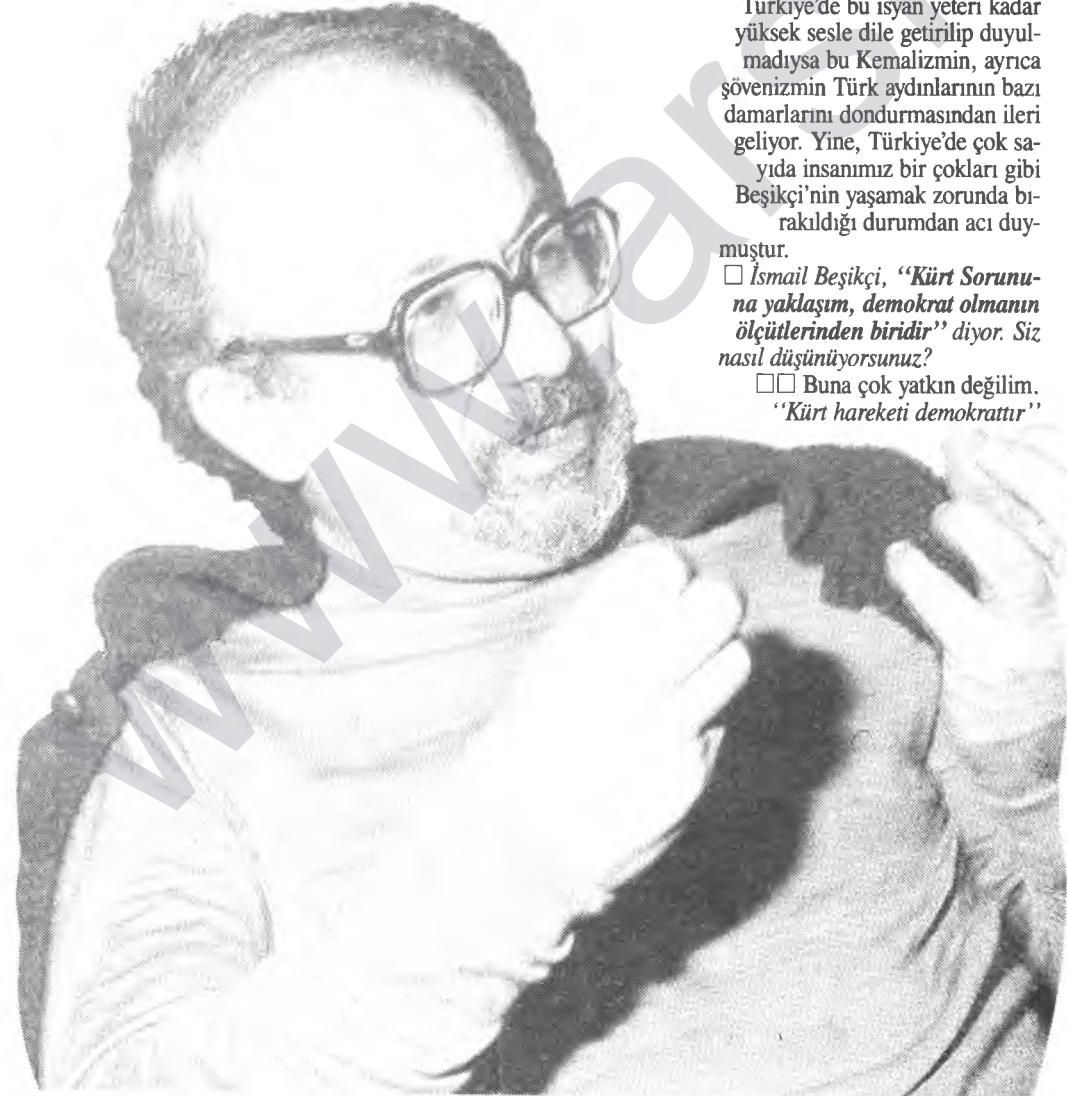
□□Yeni Gündem dergisinin 69.sayısında Murat Belge’nin bir yazısı var. Ana başlığı “Ermeniler”. Başlık Türkiye’de yayınlanan bir dergi için oldukça iddialı. İddianın, yazının içeriğine de yansıdığı varsayan her okuyucu, yazıyı büyük bir dikkatle okumaya başlıyor. Ne var ki, Sayın Belge, Fransa’da TC adına mahkemelere giren, Prof. Mümtaz Soysal ile, Prof. Türkaya Ataöv’ün sadık bir izleyicisi olarak soruna açıklık getirme gayreti içine giriyor.

Şöyle yazıyor Sayın M.Belge: “Olayın, bir ‘genosid’ kavramı içine girmediğine inanıyorum. ‘Genosid’, planlı, bilinçli ve topyekun bir olaydır. Nazi’lerin, Yahudi’lere ve bir çok ‘beyaz’ Batılının zaptettikleri bölgelerin yerlilerine uyguladığı politika, genosid katagorisine girer. (Kuzey Amerika yerlileri, Güney Afrika zenci kabilelerinin bazıları vb.) Ama, Osmanlı devletinin savaş koşulları içinde, bir kısım kesin olarak düşman ordusuyla işbirliğine girmiş Ermenilere uyguladığı muamele bir genosid değildir”.

Biraz ayıp olmuyor mu Sayın Belge?

Siz, Ermenistan üzerine oynanan oyunları bilmiyor olamazsınız. İngiliz sömürgeciliğinin ve Çarlık Rusyası’nın faaliyetlerinden haberim yok demeniz mümkün değil. Sömürge paylaşımında pay almaya kalkışan Alman emperyalizminin Abdulhamid’den itibaren Osmanlılar ile kurup geliştirdiği ve İttihatçılarla sürdürdüğü ilişkileri de bilmiyor olmanız mümkün değil. Kaldı ki, gizli belgeleri bir yana bırakalım, jenosid planlayıcısı Osmanlı paşalarının anıları bile yayınlandı. Artık bunları, sokaktaki adam bile bilmekte. Ermeni jenosidinin başında itibaren nasıl titiz bir dikkatle hazırlandı, planlı, bilinçli ve topyekun uygulamaya geçirildiği sır değil ki. Bu planların, bilinçli ve sistemli imha eylemlerinin içinde, sürgün kabilelerinin geçecekleri yollar bile inceden ince hesaplanmıştı. Yol boylarına yağmacı baskın gruplarının yerleştirilmesi bile ihmal edilmemişti. Teşkilat-ı Mahsusa’nın özel olarak yetiştirilmiş elamanlarının marifetleri ise, Türkiye’de piyasa romanlarına bile konu olacak açıklıkta cereyan etmişti.

Merak konusu olan şey şu: Siz sayın Belge, ne zaman, örneğin Dersim feodallerinin yok edilmesi ilericiler bir eylemdir diyeceksiniz. Bunu şöyle formüle etmek gerekecek herhalde. “Gerçi ben, TC yetkilileri gibi düşünmüyorum ama, Kemalistlerin Dersim’i yerle bir etmeleri, Kürt halkına karşı değildi!!!”

Yalçın Küçük: “Kısaca eğer insanlarımız, başka bir konuda ilgilerini gösteriyor da, Beşikçi konusunda susuyorlarsa, bu, demokrat olmamalarından değil, tersine demokrat olmalarından geliyor. Çünkü tutarsız ve ürkektiler”

Gazeteci bir kavga adamı

● 'Kardeşlik' 29 Nisan 1967'de gündelik bir gazete olarak yayın hayatına girdi. 50-60 bin civarında baskılıyordu.

● Parti Merkez Yayın Organı XEBAT 571. sayıya ulaştı. 4-5 bin civarında baskı yapıyoruz.

● Kürdistan Press, 1898'de Kahire'de basılan Kürdistan gazetesinden sonra önemli bir aşamadır.

□ Hani "dört dörtlük bir insan" derler ya, öyle birisiydi, bütün bir gezi boyunca konuştuğum ak saçlı adam. Bir ihtilaliye ilişkin tüm özellikleri üzerinde taşıyordu: Bilgeydi, hoşkuluydu, mütevaziydi; tecrübeli ve soğuk kanlı bir tarihti.

Çok şeyin mimarı olduğu halde, kendisinden özellikle sözedilmesinden kaçınıyordu. Devrim korosunda, fon'daki bir keman olarak kalmakta ısrarlı olan M.F'in tek şartı, kendisiyle bu röportaj'ın **Bave Liza** ismiyle yapılmasıydı.

"Peki Bave Liza" dedim. Ve başladık.

□ *Sayın Bave Liza, bize önce kendinizden sözedermisiniz?*

□□ Ne diyeyim? Uzun yıllardır devrimin saflarındayım. Çeşitli görevler üstlendim. Bunları yürüttüm ve yürütüyorum. Daha önceleri eğitimcilik ve gazetecilik yaptım. Devrimci mücadele kesitimin önemli bir dönemini gazetecilik çalışmalarım kapsar.

karılması gibi.

'Kardeşlik' gazetesi, Kürdistan gazetecilik tarihinde gerçekten önemli bir deneydir.

Çok iyi hatırlıyorum, Şubat 1974'te 'kardeşlik'i hertürlü baskıya rağmen 12 gün aralıksız Kürtçe olarak çıkartabilmıştık. Sonrası ise malum!

□ *Baskılar, güçlükler dediniz, bu konuda anımsayabildikleriniz nelerdir? Örneklebilir misiniz?*

□□ Öncelikle yoğun bir sansür. İnanır mısınız sansürümüz matbaamızda bulunurdu. Yani, başımızda anında sansür belası vardı. Sansür edilmiş bir alay sütunu boş yada sırf sansürden kurtulan bölümleriyle, altına **'Bu boş sütunlarda ne olduğunu sansürcülere sorun'** notunu düşerek yayınlardık.

Hatırlıyorum, baskıcı bir yayın yasası çıktığında, sadece **'Yeni yayın yasası, gazeteler için bir darağacıdır'** diye yazdık diye, başımıza getirilmeyen kalmamıştı.

Sansür dedim.. Yazdığımız herşeyin

□ *Peki ama bu denli yoğun bir emeğin ürünü olan gazetenizin yapısı nasıldı?*

□□ Gazetede, demokrasiden yana olan tüm eğilimler vardı. Kitlenin gereksinimlerine karşılık veren, aktüel bir çizimimiz vardı. Yazarlarımız arasında Türkmenler, Araplar, Asuriler vardı. Tüm sorunların üzerine korkmadan gidebiliyorduk. Bu yanı sıra denilebilir ki, gazetemiz tüm demokrasi güçlerinin, kendisini, Baas'a karşı ortak olarak ifade edebildiği bir platform olmuştur.

□ *Sizce gazetenizin önemi neydi?*

□□ Bakın örnek vereyim. Baas 1969'dan bugüne **'Havkari'** adlı haftalık bir gazete çıkarır. Haftada 6 bin basılan bu gazetenin tek özelliği Kürtçe basılmasıdır. Baas'ın Kürtçe yayın organı olan bu gazete, Irak'taki 4 milyon Kürt içindir. Oysa Irak'ta 58 adet arapça yayın organı çıkar.

Bunlardan en büyük 8 yayın organım alırsak, haftada 1000 arap'a 240 arapça gazete düşer.

Kanımcı rakamlar herşeyi anlatıyor! Yani öncelikle tabanı olan bir talebe yanıt olduk. Sonra da siyasal mücadelede, ortak bir demokrasi platformu yaratabildik. Ayrıca da, Kürdistan'da ulusal kurtuluşçu bilinç ve mücadele tabanının genişletilmesine aktif katkı sağladık.

Tüm bunların yanında, gazetemizin yarattığı kadroların Kürdistan'ın siyasal ve entellektüel yaşamında önemli bir yeri vardır.

□ *Devriminizin şu aşamadaki yayın faaliyetleri ne düzeydedir?*

□□ Öncelikle merkez yayın organı **'Xebat'** çıkarıyoruz, 571. sayıya ulaştı, 4-5 bin adet basıyoruz. Bundan başka aylık **'Haber Bülteni'** çıkarıyoruz. Bunlardan başka, **Metin, Zagros, Sefin, Ezmer, Baba Gurgur** vb. isimli bölgesel yayın organları da çıkıyor. Ayrıca, İngilizce, Arapça, Almanca haber bültenleri ve çeşitli konularda broşür ve kitaplar yayınlıyoruz.

Bir de bilindiği gibi, düzenli radyo yayını var.

□ *'Kürdistan Press' hakkındaki görüşleriniz ve tavsiyeleriniz nelerdir?*

□□ 'Kürdistan Press'i, 1898'de Kahire'de yayımlanan 'Kürdistan' adlı gazetedenden sonra, önemli bir aşama olarak görüyor ve değerlendiriyorum.

Belirttiğim gibi, 'KP' önemli ve desteklenmesi gereken bir olay. Umudum odur ki bu çaba süreci içinde daha da yetkinleşecektir.

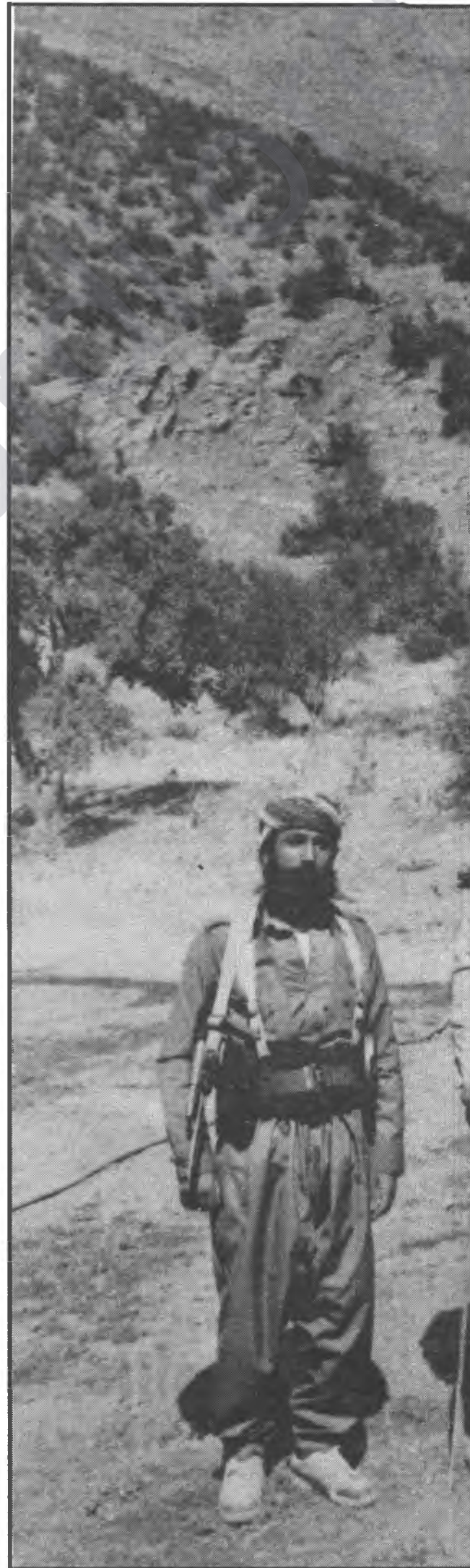
Önerilerime gelince, öncelikle daha da fazla kurumsallaşmaya ve profesyonelleşmeye çalışın. Sonra da hitap ettiğiniz tabanı daha da genişletmeye çalışın. Bir de dağıtım alanındaki sorunlarınızı aşmaya özen gösterin. Ayrıca, ne düzeyde olursa olsun hiç bir baskı ve engellemeye aldırılmadan, azimle yolunuzda ilerleyin.

Ha hem bir öneri ve hem de bir soru, 'KP'de arap harfleriyle Kürtçe bir bölümü süregen olarak oluşturamaz mısınız?

□ *Teşekkür ediyorum Bave Liza.*

□□ Ben de teşekkür ediyorum ve çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

05.07.87 - Kürdistan

Bave Liza, 2. Bölge Peşmergeleri Resul Husse ve Halit Wertli ile birlikte..

ژماره (٤٦) - خولی چوارهم - پینچ شهممه ١٢/٤/١٩٧٣ نرخی (٢٠) فلسه - له چاپخانهی [الحوادث] له به غدا چاپ کراوه

ElTeaxi - Kardeşlik - Brayeti gazetesinin başlık kúpürü.

□ *Hangi gazete, bize bu konuda biraz bilgi verebilir misiniz?*

□□ IKDP'nin merkez yayın organı **'Xebat'** 1946'lardan sonra illegal olarak yayımlandı.

Uzun ve çetin yıllardan sonra, 29 Nisan 1967'de gündelik **"Teaxiy-Brayeti-Kardeşlik"** isimli bir gazeteyi yayın hayatına soktuk.

Bu çabanın içinde IKDP eski parti sekreteri **Muhammed Kerim**, Barış Komitesi üyesi **Salah Yusuf**, 1981'den sonra Irak zıندانlarında kaybolan **Dahra Dewfik**, halen İsveç'teki **Ferhat Şakali**, Almanya'daki **Serbes Bamerni**, SSCB'deki **Dr. Enver Kadif Cav**, ABD'deki **Celal Mirza Kerim**, İsveç'teki **Şergo Bekes**, **Seyit Nakam**, **Refik Çalak**, **Remzi Kazzaz**, **Ali Abdullah**, **Salih Yusuf Kerim**, **Dr. İzzettin Mustafa Resul** ve ben vardık.

Hafta'da 6 gün arapça ve 1 günde Kürtçe yayımlanan gazetemiz, demokrasi mücadelesi veriyordu. 50 ila 60 bin civarında basılan gazetemize, hükümetin her türlü engellemelerine ve baskılarına rağmen, talep ve destek çok büyüktü.

Yayını 1968'de durdurulan gazetemiz, 11 Mart 1970'de yeniden yayın hayatına başladı. 1974'e kadar da devam etti.

Gazetemizin bu peryot içinde varlığını koruyarak sürdürebilmesi gerçekten büyük bir başarıydı. Tıpkı Irak'ta 1939 ila 1949 yılları arasında çıkarılan **"Gela-vej"** adlı bir Kürt Kültür dergisinin çı-

sansürden geçeceğini bildiğimizden, aynı konuda hep 3-4 makale yazardık, Sansürcünün budama olanağını azaltmak için!

Sonra dağıtım, o cidden bir azaptı. Rejim karşıtı tek gazete olmağımızdan dolayı, dağıtımımız sürekli olarak engellenir ve sabote edilirdi. Ama bu güçlüğü ve engellemeleri, militan bir dağıtım ve halk desteği ile askariye indirebilmiştik.

Bunlardan başka ciddi bir kadro sorunumuz vardı. Örneğin gazeteyi Kürtçe olarak dizibilen tek uzmanı vardı. Ve onu gözümüzün bebeği gibi korurduk... Ajanslardan alınan dünya haberlerinin ise, Kürtçeye çevrilmeside ayrı bir sorundu. Mali olanaksa, başlı başına ayrı bir derti... Ha bir de, kağıt teminini düşünüyorum da, şu anda da tüylerim diken diken oluyor. Devletin tanzim ettiği kağıt dağıtım kurumuyla nasıl da cebelleşirdik bir bilseniz.

Baskılar... Dur sana hemen aklıma gelen bir kaçını daha anlatayım: 1967'de, yıl boyu kapımızda resmi üniformalı polisler beklerdi. Gelen giden herkesi kontrol ederlerdi. 1973'de ise, gazetemiz bombalandı.

1972'de M.M.Barzani'ye hazırlanan bir suikasti belgeleriyle desifre ettikten sonra, Baas'ın korkunç bir saldırısına maruz kaldık. Bu dönemde Mecit Hacı Kadir adlı bir arkadaşımız kayboldu.

Daha neler, neler! Herneyse...

Kirve KALENDER

Rojnamevanek têkoşer!

● Piştî salên direj û sext, me 29'e meha Nîsanê 1967'an de rojnamekî rojane bi navê Birayetî xiste jiyana weşanê.

● Organa navendiya parti Xebat, gihiştîye hejmarê 571'an. Xebat, 4-5 hezar nusxe çap dibe

● Derketina Kurdistan Press, piştî rojnama 'Kurdistan' ku 1898'an de li Qahirê derketi bû, gavekî giring e.

Bavê Lîza, li gel pêşmergeyên Leqê 2. Resul Hussê û Xalîl Werfî.

foto: ANK

Zilamekî por spî, ku ez şevekî heta serê sibehî pê re peyivîm, kanî "merivekî tamam" dibêjin ya, ew jî wisa bû. Hemû mezîyetên têkoşerekî di wî de hebû, germ bû, nefis piçûk bû; xwediyê tecrube û dîrokek xwîn sar bû...

Bi ser, ku avakarê gelek tiştan bû lê dîsa jî hez nedikir meriv qala wî bike. Wî, wek kemaçek paş di koroya şoreşê de îsrar dikir û şertê M. F. ê tenê ev bû, ku divê ev hevpeyivîn bi navê Bavê Lîza bihata weşandin.

Me "başê Bavê Lîza got" û destpêkir:

□ Berêz Bavê Lîza ji kerema xwe dikarî me ser jiyana xwe agahdar biki?

□□ Çi bêjim? Bi salan e, ku di nav refê şoreşê de me. Min di nav şoreşê de gelek wezîfe girt ser milê xwe. Hin jî wezîfeyên xwe dimeşînim. Berê min karê perwerdeyî û rojnamevanî dikir. Rojnamevanî, di jiyana têkoşîna min de demekî dirêj û girîng girtiye.

□ We kîjan rojnameyê de kar kir? Hûn dikarin li ser wê me agahdar bikin?

□□ Piştî sala 1946 an Organa Navendî ya PDK-I, Xebat di nav rewşa îlegal de hate weşandin... Piştî salên dirêj û sext (çetîn), me, 29 ê meha Nîsanê 1967 an de rojnamekî rojane bi navê "BIRAYETÎ" bi erebî (Teaxî) xiste jiyana weşanê.

Di nav wê xebatê de, Sekreterê kevin yê PDK-I Mihemed Kerîm, Endamê Komîta Aştîyê Salah Yusuf, Dara Tewfîq ku piştî 1981 an ve di zindanên Iraqê de wînda bûye, Ferhad Şakelî ku niha li Swed dijî, Serbest Bamernê ku niha li Elmanya ye, Dr. Enver Kadîr Caf ku niha li Yekîtiya Sovyet dijî, Celal Mîrza Kerîm ku niha li Amerîka dijî, Şergo Bêkes ku niha li Swed e, Seyîd Nakam, Refîq Çalak, Remzî Qazaz, Alî Abdulla, Salih Yusuf Kerîm, Dr. Îzedîn Mustafâ Resul û ez hebûm.

Rojname her hefte 6 roj bi erebî, rojek jî bi kurdî dihat weşandin. Rojname BIRAYETÎ di têkoşîna demokratî de ciyê xwe girti bû. Rojnameya me, navbera 50 û 60 hezar nusxe çap dibû. Li hember zordestî û astengên ku hikumetê derdixist pêşîya me, dîsa jî xwestin û piştigirîya rojname di nav xelkê de gelek mezin bû.

Weşana rojnameya me di 1968 an de hate sekinandin. Lê piştî 11 ê Avdara 1970 ê rojname dîsa hat weşandin û jiyana wê heya 1974 an dom kir.

Di wê demê de weşandina rojname me û parastina hebûna wê serketinek mezin bû. Weke, ku weşana kovara çandî, GELAWÊJ jî di navbera salên 1939 û 1949 an de serketinek mezin bû.

Bi rastî jî, di dîroka rojnamevaniya Kurdistanê de "BIRAYE-

TÎ" tecrubekî girîng e. Baş tê bîra min, li hember hemû zordestiyên, di Sibata 1974 an de, me 12 roj serhev BIRAYETÎ bi zimanê kurdî derxistibû. Paşê çî lê hat, hûn pê dizanin!...

□ We got zordestî û asteng hebûn, di wê babetê de tiştên ku bîra we de ne çî nin? Dikarin çend mîsala bidin?

□□ Beriya hemû tiştî sansûrekî şidandî hebû. Ji xwe memurê sansûrê li çapxane me de dima. Ango, bela sansûrê her tim li ser serê me bû. Gelek caran di rojname de situnên vala derdiketin. Wê gavê me binnot dinivîsand û digot: "tiştên di van situnên vala de bihata nivîsandin çî nin? Ji kerema xwe ji memurê sansûrê bipirsîn."

Tê bîra min, gava hikumet qanonekî çapemenî ya zordest derxist, me nivîsand; "qanuna nû ya çapemenî ji bo rojnameyan sêdar e." Ji ber wê nivîsandina me tiştek nema ku anîn serê me. Me dizani bû, ku nivîsandinên me wê tekevin bin kontrola sansûrê. Ji bo wê, me ser babetekî 3-4 maqale dinivîsand, da ku memurê sansûrê nikaribe wê babetê ji binî bide qedexekirin.

Paşê mesele belavkirinê; ew bi rastî jî ezzebek bû. Ji ber ku rojname me tenê li hember rejîmê bû, her tim li pêşîya belavkirina rojname de astengan derdixistin û sabote dikirin. Lê, me wan astengan bi alîkariya gel, gelek caran jî holê radikir.

Wekê din, problema me ya pîrsa kadroyê hebû. Wek nimûne, ji bo rêzkirina kurdî yek mamosteyê me hebû. Û me ew mîna çavê xwe diparast.

Wergerandina nûçeyên ajansên dinê jî zimanê kurdî re pîrsekî din bû. Pîrsa aborî jî xwe qehrekî bi serê xwe bû. Bawer bikin, niha jî, peydakirina kaxeza tê bîra min, mûyê laşê min radibin. We zaniya da pîrsekî di rojname ve me çava hev û du dibir dianî...

Zordestiya hikumetê... ka raweste, ezê çend nimûne bo te bêjim, ku niha hatin bîra min; di sala 1967 an de her tim li ber deriyê rojname polîsên resmî hebûn. Û kesên dihatin û diçûn kontrol dikirin. Di sala 1973 an rojname me hate bombebarankirin. Di sala 1972 an de, me, di rojname de suikasta (mihaweke kuştinê) ku li hember Melle Mistefa Berzanî çêbûbû, bi belgeyan eşkere kirin, ku ji bo wê yekê, êrîşa BAAS'îya li ser me diwartir bû. Di wê qewimandinê de, me hevalê xwe Mecîd Hecî Qedir wînda kir. Me gelek tişt dîtîn...

□ Baş e, di wê rewşê de bi kedekî hêja we rojnameya xwe derdixist. Naveroka rojname çava bû?

□□ Hemû dîtînen demokrat di rojnameyê de cîh digirtin. Rojnameya me bersiva daxwaza xelkê dida û xetekî me rojane (aktuel) hebû. Di nav nivîskarên me de, Tirkmen, Erebi û Asurî hebûn.

Me bê tirs li ser her meselekî dinivîsand. Meriv kare bêje, ji ber naveroka wê rojname me bûbû platformekî mişterek ya hemû dîtînen li hember rejîmê.

□ Li gor we, girîngiya rojname we çî bû?

□□ Ezê mîsalekî bidim; BAAS ji 1969 an heta niha bi navê "Hekari" rojnamekî hefteyî derdixist û ew 6000 nusxe çap dibe. Taybetiya wê tenê ev e, ku bi organa BAAS ya bi zimanê kurdî ye. Û ji bo 4 milyon kurdên Iraqê tê weşandin. Lê alîkî din li Iraqê 58 heb weşan bi erebî derdixistin. Heke em ji wan 8 yê mezin bigirin; her 1000 mirovên ereb re 240 rojnameyê erebî dikeve. Ez bawer im, ev hejmar gelek tişt îfade dikin. Ango, em ji daxwazekî re, ku bîngeha wê hebû, bûbûn bersiv. Paşê jî, di têkoşîna siyasî de me platforma demokrasiyê ya mişterek pêkanî. Her wisa li Kurdistanê, pêşvebirina zanebûna rizgariya netewî de û firekîrîna bîngeha wê de me rolekî karîger (aktîf) lîst.

Li gel van tiştan, kadroyên ku rojnameya me tîgîhand, li Kurdistanê di jiyana siyasî û zanistî (rewşenbîrî) de ciyê wan ê girîng hene.

□ Niha rewşa weşanê ya Şoreş çawa ye?

□□ Em Organa Navendî ya PDK-I Xebat derdixistin. Xebat gihiştîye hejmarê 571 an. 4-5 hezar nusxe çap dibe, wekê din "Bultena Nûçe" her meh derdixistin. Li gel ew organên navendî, bi navê Metîn, Zagros, Sefîn, Ezmer, Baba Gurgur û hwd. kovarên heremî jî derdixistin. Her wisa bi Îngilîzî, Erebi, Elmanî bultena nûça û pirtûk jî derdixistin. Wêkê zanîna radyoya me rojane program çêdike.

□ Li ser Kurdistan Press dîtînen û pêşniyarên we çî ne?

□□ Derketina Kurdistan Press, piştî rojname "Kurdistan" ku di sala 1898 an de li Qahirê derketibû, girîng dibînim.

Kurdistan Press, gavekî girîng e û divê piştigirîya wê bê kirin. Ez hêvîdar im, ev gav di pêşerojê de tekuştir bibe.

Pêşniyarên min ji bo Kurdistan Press; Divê hûn bi awakî profesyonel bixebitin dezagahê xwe bidin runîstandin. Divê bîngeha xwendevanên xwe hê firehtir bikin. Yek jî, divê hûn hewil bidin ku astengên belavkirinê ji holê rakin. Her wisa, divê guh nedin zehmetî û astengên li pêşîya we de, û her û her berdewam bin.

Û pêşniyar û pîrsekî min ya din jî ev e; Gelo hûn di rojname de nikarin cihekî daîmî veqetînin ji bo nivîsarên kurdî bi tipên erebî?

□ Zor sipas Bavê Lîza. □□ Ez jî sipas dikim û xebata we de serketina we dixwazim.

Kurdistan 05-07-1987

Kîrve Kalender

ALMANYA'DAN KEMALİZME TAZE KAN

YABANCI SORUNU MU-TÜRK SORUNU MU?

● Son dönemlerde, Almanya'ya pro-türk bir akım gelişmeye baş'adı. Özellikle üniversite çevrelerinden destek gören bu akım, Türkiye'nin yüzyüze olduğu uluslararası sorunları, resmi ideolojinin çerçevesi içinde Alman kamu oyuna sunma gayreti içinde görünüyor. Sık sık Türkiye'den davet edilen yazarlara yaptırılan seminirlerle de, sorun, daha modern biçimler içinde sunuluyor Kürdistan Press, konu ile ilgili olarak, Oldenburg Üniversitesi öğretim üyesi Yayla Mönch-Bucak'la bir görüşme yaptı.

□ Türkiye'nin AET'ye girme girişimi aktüel bir sorun.. Kürdistan genelinde ve özellikle Güney Kürdistan'da (Irak) ise, Kürt halkına karşı savaş gündemde... TC, gerek bölgede gerekse uluslararası diplomaside eksi puanlar alıyor. Aziz Nesin, böyle bir ortamda Almanya'ya geldi. Toplantılar, konferanslar düzenledi. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

□ Türkiye'nin politik düzeninin, zaman zaman yetersiz de olsa Avrupa basınında eleştirilmesi, yine politik ve bilimsel çalışmalarda çok uluslu Türkiye gerçeğinden bahsedilmesi örneğin BAGİV ve GEW'de anadilde eğitim konusunun bilimsel tanımlaması, Avrupa Konseyi'nde çıkar bazı kararlar vs. Türkiye'yi Türk ulusunun ülkesi olarak lanse eden ve savunan "Bilim adamlarının", "Yazarların", "sanatkarların" bilimselliğini, demokratiğini kime neye hizmet ettikleri gerçeğini beraberinde gündeme getiriyor.

Üniversitelerden, kiliselere kadar uzanan Türk lobiler, "Türk dostları", "Türkiye uzmanları" geçmişte değişik gruplar halinde yürüttükleri çalışmaları son dönemlerde daha etkin kılmak amacıyla koordinasyonlu yürütüyorlar. Ve ilerici görünümüne bir takım eylemler yapıyorlar. Fakat içerik olarak Türkiye gerçeğine taban tabana zıt olan bu çalışmalar, hakim ideolojiye hizmet etmenin ötesine gitmiyor.

Aziz Nesin Bremen'de yaptığı konuşmada, "Ben kimseye birşey öğretmek için veya kimseden birşey öğrenmek için gelmedim, arkadaşlar çağırıldılar ben de geldim" cümlesini sık sık üstüne basa basa tekrarladı.

Kimseden öğrenecek ve kimseye öğretecek birşeyi olmayan insanların, politik arenada piyasa atması düşündürücüdür ve üstünde düşünülmalıdır.

□ Türkiye ve Karaduman da Avrupa'ya çıktılar. Bu üçlü "bağlantı" nasıl değerlendiriyorsunuz? Her biri kendi alanlarında "lider" üç kişi, şu anda Türk toplumunda canlı tartışmalar yürütüyorlar. Yurt dışına bu taarruz neden?

□ Bu konuda bir yorum yaparsam, belki bana bir Kürt aydını ya da Kürt milliyetçisi diyecekler. Onun için ben Nokta dergisinde çıkan Cem Karaca'nın konuşmasına dikkat çekmek istiyorum. (Karaca dönmeden önce, burada bir ilerici olarak, bir solcu olarak lanse ediliyordu.) Karaca konuşmasının sonunda şöyle diyor; "Son zamanlarda Türkeş, Aziz Nesin, Abdullah Baştürk ve Necmettin Erbakan gibi tanınmış Türk politikacılarının Avrupa'ya gelmesi, Türkiye lehine çok yararlı oldu". Söylenmek istenen çok açık, bunun yorumunu biz yapmayalım. Bu konuda daha başka birşey söylemeye gerek var mı?

□ "Barış Derneği ile dayanışma" var dediniz. Bu nasıl bir dayanışma? Bu ortamda ne ifade ediyor?

□ Bence sorun, Türkiye hapisanelerindeki demokrat veya devrimcilerle dayanışma değil. 1980 cuntasına karşı direnemeyen Avrupa'daki Türk opozisyonunun (muhalefet) sorunu.

1980 cuntasına Türk opozisyonu teslim olmuştur. Bu teslim olma, sıkıyönetim Komutanlıklarına gidip teslim olma (örneğin DİSK üyeleri) veya Avrupa'ya çıkıp yarı gönüllü bir opozisyonel bir çalışma yapma ile kendini ifade etmiştir.

Örneğin 1981 Avrupa Konseyi'nde ilk girişimi yapan Türkiyeli delegasyon içinde ben de vardım. Türk delegelerin politik çalışmaları hiçbir zaman Türkiye'nin üyelikten atılmasını gündeme getirecek nitelikte değildi. Bu çalışma metinleri Avrupa Konseyi raporlarında mevcuttur. Hatta bu durum Fransa PC Milletvekillerinin Lady Fleming'in (PASOK) Belçikalı Sosyalist Milletvekili Dejardin Claude'nin eleştirilerine yol açmıştır. Bu politika günümüze kadar canlılığını kaybetmemiştir. Ve bu yarı gönüllülüğün utancı içerisinde Avrupa'daki Türkiyeli opozisyon zaman, zaman Türkiye'deki tutuklularla dayanışma eylemi düzenleme ihtiyacı duymuştur. Birtakım politik ve kişisel çıkarların hesabı yapıldığı için bu eylemler politik içerik ve etkinlikten yoksun, yüzeysel, Türkiye'de hapisanelerdeki tutukluların dahi sorunlarını, direnişlerini dile getirememiştir. 7 yıl sonra sona ermesi kararlaştırılmış bir dava ile dayanışma eylemleri Türk opozisyonunun zavallılığının ifadesidir. DİSK ve Barış Derneği Davaları çok ince politik hesaplar sonucu sona erdirilmiş davalarlardır.

□ Bremen'de yapılan Aziz Nesin'in katıldığı toplantıda sizde bulunuyordunuz. Aziz Nesin'in konuşmalarında

Oldenburg Üniversitesi Öğretim Üyesi Yayla Mönch-Bucak; "Türkiye'de sarsılmaya başlayan Kemalist ideolojiye, Almanya'dan taze kan gönderiliyor" diyor.

Almanya'da Türkçülük!

□ "Türk insanı, kendi ülkesinde, bir başka ulusun ulusal değerlerinin imha politikasından çok rahatsız oluyor!"

□ "İlk tepki şu: Biz demokratsız. Hapislerde yatmıyorsunuz. Bize nasıl böyle bir soru sorulabilir" oluyor"

rında bilinçli bir propaganda gözlemlediniz mi? Aziz Nesin ne yapmak istiyor?

□ Önce Aziz Nesin'in hayat hikayesi anlatıldı. Bu almancaya çevrildi. Sonra A. Nesin kendi hayat hikayesini bir de kendisi anlattı. Bu da yeniden almancaya çevrildi. Yaklaşık 45 dakika...

Bence, Türkiye'de insanların etiyyle turnağıyla insanlık onurunu ayakta tutmak için direndiği bir dönemde 45 dakika Aziz Nesin'in özgeçmişinin almanca-türkçe anlatılması, Marko Paşa gülmeceleri ile Türkiye'nin ciddi sorunların ötesine dikkatlerinin çekilmesi, kalitesiz bir palyaçoluk ve Türkiye halklarına karşı işlenen politik bir ayıptır.

İkincisi: Aziz Nesin bir yerde biz Cunta'ya karşıyız diye bir çıkış yaptı. Türk Entellektüellerinin 12 Eylül'den bu yana kötü bir sınav verdiklerinden bahsetti. Bazı klasik açıklamalar yaptı. Sonra "Biz Cunta'nın kapattığı her kuruluşa alternatif bir kuruluş oluşturma kararını aldık" dedi. ve BİLAR'ı (YÖK'e alternatif) anlattı. Daha doğrusu kendi girişimini anlattı... "BİLAR" gibi projelerle (tabi kendi önderliğinde) yeni bir siyasal arenaya geçildiğini özellikle belirtmek istiyordu.

□ Almanların, üniversite çevrelerinin Türkiye'yi pozitif gösterme çabalarının kaynağında neler duruyor?

□ Bunu tüm üniversite bölümleri değil, yabancı sorunlarıyla ilgilenen bölümler yapıyor. Dil, Pedagoji, sosyo-ekonomik konuları inceleyen, öğ-

reten bu bölümlerin Türkiye'ye yaklaşımları son derece düşündürücü. Bu da, adı geçen bölümlerin bilimsel bir geçmişinin olmadığından kaynaklanıyor. Türkiye'nin tabuları Alman bilim çevrelerinin tabuları olmuş.

□ Türk milliyetçisi "Almanlar"ı mı kastediyorsunuz...?

□ Avrupa'da yabancı işçi gücünün varlığı yeni iş sahalarının oluşmasını dayatmıştır. Yabancı işçi sorunlarıyla ilgilenen bu kurumlar, yabancı işçileri kendi toplumunun dışında gördüğü için, sorunların çözüm yollarını dışarda, resmi ilişkiler eşliğinde aramaktadır.

Türk Danış memurları, tercümanlar, bilirkişiler, öğretmenler genelde Konsolosluk aracılığıyla atanmış veya Bavyera Eyaleti'nde olduğu gibi Türk yetkililer tarafından gönderilmiştir.

Türk kültür burjuvazisi içerisinde hakim olan Kemalist görüşün, Avrupa'ya transferi düşünüldüğünden daha da kolay olmuştur. (Buna bir de NATO çıkarlarının eklendiğini düşünün) Süreç içerisinde kemalizm, öğretim kurumlarında, sanat çevrelerinde, basın-yayın, işçi kuruluşlarında örgütlenerek kurumlaşmıştır. Ve Türkiye'de 1970 yılından itibaren Kürt halkının ağır koşullar (hapis, ölüm vs.) altında eleştirile düzeyde tekrar gündeme getirmeyi başardığı (ve çok kısıtlı olsa da bazı Türk aydın çevreler tarafından desteklenen) "Kemalizm" bugün Avrupa'da bir rönesans yaşamaktadır. Son yıl içinde gelişen dinci akımlara karşı tek alternatif olarak Alman demokrat, ilerici çevreler tarafından kayıtsız şartsız desteklenmekte ve bu da "kraldan çok kralcı" Alman çevreleri oluşturmaktadır.

"Türk dostu" Alman, Aziz Nesin'e veya son yıllarda Türkiye'nin kavununa, peynirine, rakısına özlemlerini şarkıları ile dile getiren "anti-cuntacı" sanatkarların gecelerine gidince büyük bir anti-faşist görev yaptığını düşünüyor!! Eğer bu kişi bu tip eylemleri düzenlemiş veya Türkiye'ye gidip geliyorsa, Milli Güvenlik üyeleri gibi ebedi dokunulmazlığı olan "Türkiye Experti" ünvanını almış oluyor.

□ Türkiye'de Kürt sorunu gündemde Aziz Nesin Avrupa'da. Bu resmi bir organize mi? Özerk bir çalışma mı?

□ Resmi bir organizeden bahsedemem. Elimde belgeler yok. Ancak içerik olarak ister özerk olsun ister resmi olsun, resmi ideolojiye yapılan bir hizmettir. Türkiye'deki devrimci ve demokratlara yapılan bir hizmet değil. Aziz Nesin "BİLAR ulusal sorunla ilgilenmez" dedi. Bu resmi ideolojiye hizmettir. Bir bilim yuvası nasıl oluyorsa Kürt sorunu, Ermeni sorunu ile ilgilenmiyor? Bu resmi ideolojinin güdümünde olmaktır. A. Nesin, "Biz kültüresiz bırakılan gençliği eğitip geliştireceğiz. BİLAR'ın ulusal soruna verecek zamanı yok" demişti. Çok da haklı!! Türkiye'de üniversite kurumları hiç bir tarihte demokrat olmadılar ki. Türk üniversiteleri, Beşikçi gibi bir bilim adamı üniversiteden uzaklaştırmıştır.

□ Kürtlerin bu alandaki çalışmalarını nasıl buluyorsunuz?

□ Bu alanda çok eksikliklerimizin olduğu üzücü bir gerçek. Almanya'da çalışan 350 bin Kürt işçisinin sorunlarına gereken ağırlığı veremedik. Ama en ufak bir resmi yardım olmadan, ırkçı bir politikanın sürekli bir gazabına uğrayan Kürt kuruluşlarının çalışmalarının politik değerlendirmesini yaptığım zaman, gelecek için çok umutlu olduğumu da belirtmek isterim. Örneğin BAGİV çalışmalarında, ana dilde eğitim konusunda değişik kesimlerden yapılan baskılar karşısında Kürt örgütleri başarılı olup kendini kabul ettirmiştir.

□ Peki, alternatif?!

□ Koordinasyon, birlik, dayanışma ile Almanya'da yaşayan 300.000'e yakın Kürt'ün sorunlarına eğilmek, kamuoyu oluşturmak.

□ Bir Kürt Lobisi mi?

□ Hayır, hayır Lobi değil! Ama pratik çalışan insanların ve örgütlü insanların birlikte çalışması. Bu grup çıkarlarını esas alan bir çalışma olarak anlaşılmalıdır.

□ Aziz Nesin, Türkiye'de bir "demokrat"tır. Kürt Sorunu'nda ise, bir şöven. Bu çaprazı nasıl açıklıyorsunuz?

□ Türk insanında ülkesinin gerçeklerinden kopuk, demokrat, yurtsever, bilim adamı, politikacı, sosyalist olabileceği görüşü hakim.

Ülkesinde bir başka ulusun ulusal değerlerinin imha politikası uygulandığını duymaktan son derece rahatsız oluyor. İlk tepki, biz demokratsız, hapis yatmışız bu bize nasıl sorulur? Sonra utangaçlığı geçince, ezen ulusun bilgiç aydını pozlarında akılcılık yapıyor: "Aman ne yapıyorsunuz, hasas konular, emperyalizm, barış, kardeşlik..." çok sıkışınca da "vatan millet sakarya" nutuklarıyla mahkemeye verdiği generaleri gerilerde bırakan "çifte standartlı" bir aydıncağ oluyor.

Pêşmerge, rêya Sersing û Amediya girt!

□□ Pêşmergeyên Liqê 1. yê, PDK-I, rêya Sersing û Amediye ji dagirkeran paqij kirin.

Foto: ANK

Şeva 11-12.8.87'an de bo nezîkbûna biranîna damezrandina partî, pêşmergeyên çend rexxirawa ser bi komita Navçeya Amedi û Zaxo, mifrezekê komîta navçeya Şêxan, hêzekî ser bi beragehê (karargah-maqar) Liqê 1. pêkve hêrişek ber fi-reh birin ser baregehê Tabura Bêbadê û hemû sirye (bölük) û qereqolên derdora wê ku dikevin ser rêya giştî ya Amêdî û Sersing.

Hêzên pêşmerge bi alikariya gelê navçê, bi planekî rêk û pêk, di saet 24⁰⁰ an de dest bi êrişê kirin. Paş şerekî bi hêz pêşmerge ev bargeh, sirye û qereqolên jêrîn bi destxistin.

- 1-Baregehê Tabura Siwik 87 li Bêbadê
- 2-Baregehê Siryeyê leşkerê Iraq li Girêguzê.
- 3-Baregehe siryeyê leşkerê Iraq li Girêbilecankê
- 4-Qereqola dijmin li Baruxê.
- 5-Qereqola dijmin li ser reya Bilêcankê.
- 6-Qereqola dijmin li Hemzikê ev jî ser bi Tabûra 87 ê.
- 7-Qereqola dijmin li Mîrgerav.
- 8-Qereqola dijmin li Girê Qaşişka.

9-Qereqola xwefiroş Mihemed Ebdî Koçeraxa li pêş barege hê Tabûra 87. ê.

Di encama ev şerî de, misteşarê, xain Seîd Xelîl Silêmanê-yê, ku bi navê Seîd Xeyat tê naskirin û bi dehan asker û ças hatiye kuştin. Kelexa (ceseda) 75 dijmin li sehe şerî man. Her weha hejmarekî pir ji dijmin hatine dil girtin. Ji van 45 kes birine navçeyê rizgarkiri.

Destkeftên pêşmerge di vî şerî de;

- Zêdetir 100 kalaşnikof
- 8 heb RBG
- 6 heb reşaşê Diktaryof
- Fişek û cebirxaneyek cûrbecûr.
- Gelek erzaq
- 3 hêstir.

Her weha pêşmerge 2 otomobilê İva, 1 pîkap û 1 otomobilê Birazilî şkandine û şewitandine.

Di vê şerî de, xisareta hêzên pêşmerge 3 birîndar in.

Wekî din pêşmerge vê şerî di filmekî video de jî qeyit kiriye.

Peşmerge Sersing-Amediye yolunu ele geçirdi!

□□ KDP 1.Bölge peşmergele, Sersing-Amediye yolunu iş-galcilerden temizledi.

11-12.8.87 gecesi Parti kuruluş yılının yaklaşması münasebetiyle Amêdi ve Zaxo bölgesi peşmerge birlikleri, Şexan bölge komitesine bağlı bir müfrez ve 1. Bölge karargahına bağlı bir peşmerge birliğinin birlikte gerçekleştirdikleri başarılı bir eylem sonucu, Bêbadê taburu ile çevresindeki bölükler ve karakollar ele geçirildi.

Eylem bölge halkının da yardımıyla başarılı bir plan çerçevesinde gece saat 24⁰⁰'de başlatıldı. Zorlu çarpışmalardan sonra aşağıda belirtilen karargah, bölük ve karakollar peşmergenin eline geçti.

- 1-Bêbadê 87. Hafif Tabur Karargahı.
- 2-Gireguzê'deki bölük karargahı
- 3-Girêbilecankê'deki bölük karargahı
- 4-Baruxê karakolu
- 5-Girêbilecankê yolu üzerindeki karakol.
- 6-Hemzikê'de bulunan Tabura bağlı karakol.
- 7-Mîrgerav karakolu.
- 8-Girêqaşişka karakolu.

9-87.Tabur karargahı karşısında bulunan, işbirlikçi Mihemed Ebdî Koçeraxa karakolu.

Bu savaş sonucunda, Seîd Xeyat adıyla tanınan hain müsteşar Seîd Halil Sileymaneyî ile birlikte, onlarca ças ve asker öldürülmüş, 75 cesed savaş alanında kalmıştır. Şimdiye dek esirlerin 45'i kurtarılmış bölgeye gönderilmiştir.

Bu savaşta peşmergenin eline geçenler:

- 100'ün üzerinde kalaşnikof tüfek.
- 8 adet (RBG)
- 6 adet Diktaryof
- Çok sayıda mermi ve cephane.
- 2 yük ilaç.
- Çok miktarda erkaz.
- 3 katır.

Ayrıca peşmerge, 2 adet İva marka otomobil, 1 adet pîkap, 1 adet Brazilî marka otomobil tahrip edip yakmıştır.

Bu savaşta peşmerge güçlerinin kaybı 3 yaralıdır. Ayrıca savaş videoya kaydedilmiştir.

Bêhaviî

Gotina erdeke hişk, azmaneke bilind, ji aliye gelê me gelek bi kar tê. Dema ko kesên me bêhaviî (Çaresiz) ketin, te dît ko herdu milê wanan rabûn, stuwê xwe tawandin û ev gotin ji devên wana herikî. Piştî ko ev gotin ji devê wîkesî derket jî, ger bê zanin ko ew kes bi rastî bêhaviî mayiye. Di şeva wîna yî tarî de, ew dût jî bî, ti çirûsk (kavilçim) xwiya nakin, de gomana xwe bigirêdî wê çirûskê. Di wê kêliyê de tangiziye (daralmak). Di bin barakî giran de tangazar (tedirgin) bûyiye ko wê gotinê bir kar anîye. Hege barê li milê wî, pîr-sê li ber hêj lê şidandibin, dabine ser, ger bê zanin ko ew kes ji bêhaviîya (çaresizlik) xwe wê xwe li bin guhê kul û belaya bixî. Lê berî ko vê yekê bikî, bê goman wê serî li havilina (çare) bidî. Hege kesek bi, ew havil serlêdana malbata vî ye. Hege malbat bi, bavikê wî, bavik bi, eşira wî ye havilê wî, spariya wî.

Kesên korawşa gelê me yî civakî xweş nas dikin, dizanin ko kesên me yî gundî hêj neserbixwe ne. Kes girêdayî malbata xwe, malbat girêdayî bavikê xwe, bavik ji girêdayî eşira xwe ye. Pêşawayê eşirê jî axa ye. Ew axa jî, bi taybetî mîrxasê dewletê ye. Bi gotineke din, kurê dewletê ye. Dewlet hin erkên xwe yî li buwarî tebayên xwe, dane destên wan axayan. Axa bi vî awayî axatiya xwe dikin. Dewlet jî bi destên van kesan bandura (hakimiyet) xwe li ser gelê me didomîni. Bi vî awayî jî berdestbûyina kesan ji jor ber bi jêr dest pê dikî û van kesan dixine bin destên xwe. Kes êdî bivêyî, nevêyî dora wî tene xîşkdan, xelekên bindestiyê di ser çengên wî vê tene xwar, hew dikarî li gora daxwaziya xwe bilivî. Kes êdî dikevin bin bandura wan hêzan. Êdî pêbawerên (güvence) wan kesan ew hêz in. Mandiya (gelecek) xwe di bin parastina wan hêzan de, di baweriyê de dibîni êdî. Bi wan hêzan piştî wana çevîn e. Hege ti pêbawerên wî kesî nebin, hizirkirina (düşünmek) veqetandina wî kesî ji malbata wî, ji bavik û eşira wî, xewnexav e, xwexapandin e.

Dibî ko di destpêkê de agirê welatpariziyê di dilê kes, malbat an bavikan de hêj geş bi. Germayiya wî agirî wîna, an wana bê hizirîn, bikî ko li gel xwedî an xwediyan tevgerên rêzanî de cih bigirin û di nav tevgeran wan kesan de pêlekê têkasinê bidin. Lê hege di taliya vê pêlê de ew kes an kesên ko wana xistî nav tevgerê, xwe dane paş û van kesan, malbat an bavikan bêhaviî hiştin, ti pêbawer, ew dût jî bin raberî wana nekirin, ew kes bi, xwe dispêrî malbata xwe, malbat bi, xwe dispêrî bavikê xwe, bavik bi, di rabî diçî gel pêşawayê eşira xwe. Pêşawayê eşira jî, jixwe ji destpêkê ve xwe spartiyê dewletê. Ji ber vê yekê û bi taybetî wê pêşniyaza (öneri) hevkarîya dewletê bidî ber wana. Enceq bi vî awayî wê karibî pêbawerê bidî wana. Ew jî ji bêhaviî xwe dispêrine axa an begê xwe. Dewlet jixwe li tiştêkî wilo digeriya. Di dest xwe de dest diavêjî wan kes, malbat, bavik an eşira. Bi dawan dirav, bi baran çek û cebixane didî wana. Dikî ko tev çiyayên welat bi newal û meslên xwe ve, bi lat û kevirên xwe ve bibine dijmin û li wan tevgerên rêzanî bivegerin. Bi-hêlin ko dewran di serê wanan de bigerî.

Hega îroj li Kurdistan bi bêdeng, di çihên xwe de runiştî in, ji mebesta (sebe) bêhaviîya wana ye. Bi teybetî, ger ti gazin ji wan kesên bêhaviî neyê kirin. Hege em rabin bidine ser wan kesan, malbat an bavikan, ger em xweş zanibin ko wê birakujî, xwefirotinî di nav gel de dest pê bikî. Herçend ta roja me, di nav gelê me de gelek birakujî hatibî kirin jî, ev birakujî ji bonî pêkanîna serdestiya eşirê an navçeyekê, ser eşireke an navçeyeke din dihat kirin. Ew birakujî ne ji benî pêkanîna serdestiya dewletêkê li ser gelê dihat kirin. Ger ev yek bi vî awayî bê zanin. Nexwe emê bi destên xwe gelê xwe bisipêrine dewletê dagirker (istilacı). Ya nebaşîrî jî emê vê birakujiyê, xwefirotinê bixine kevneşopiyekê (gelenek) de birakujî û xwefiroş her tim vîna bi kar bînin, û em nikaribin bi salan vîna ji ber xwe rakin.

TORÎ

Daxuyaniya Koma Gelên Tehdîtkirî

□□ Di 9.9.1987'an de (GbV), daxwiyakirin, ku balafrîrên Iraqê li ser Kurdistan Başûr ji nu ve xazên jehrî û bombayên kimyevî avêtine.

Mintiqa Mawat, Şarbar, Sordax, Merga û Qaladizê û mintiqa aliye bakûr û rojavaya Silêmanî bi bombayên Tabun û Sarin ku xazên sinirê tê de ne hatine avêtin.

GbV bi vî daxwiyaniya xwe ji Ordiya Elman û ji rêxistinên mirovatî alikariya cilên parastinê û dermanên ku li hember van bombayên kimyevî nin daxwaz dike.

Her weha berê niha ji firmayên Elman, li hember GbV, ku ser firmayên Elman raporek weşandibû, GbV dabûn dadgehê.

GbV li hember hikumeta Iraqê li ser Kurdistan Başûr, ku çekên qedexekirî bikartîne, kampanya vekirîye û alikariya ji hemû rêxistinên demokrat û hûmanîst dixwaze.

Berfin Muhammed İbrahim, öldü...

Berfin Mihemed İbrahim, Mir!

Ronak Nadir Ömer, öldü!

Ronak Nadir Emer, mir!

Ronak Kadir Ömer, öldü

Ronak Qadir Emer, mir!

Kimyasal silahların kullanılması uluslararası yasalara göre yasak. Ne var ki, Irak devleti ve onun zalim diktatörü Saddam Hüseyin, Nisan ayından bu yana elindeki tüm savaş malzemeleri eşliğinde Güney Kürdistan'a kimyasal silahlarla saldırılarını sürdürüyor.

Bu saldırılarda Nisan-Haziran aylarında 28 sivil yerleşim merkezi imha edildi. Saldırıların merkezlerinden biri olan, Şeyhasan köyünde 109 kişi öldü, 281 kişi yaralandı.

Melekan köyünde, 42 ölü, 49 yaralı var... Amediye saldırısında ise 20 kişi öldürüldü, 111 kişi yaralandı.

Her gün aralıksız süren saldırılar, özellikle sivil halkın yaşadığı savunmasız merkezleri hedef alıyor.

Aynı dönem içinde Irak Hava Kuvvetleri Güney Kürdistan'a karşı, 77 hava saldırısı düzenlediler. Saldırıya hedef olanlar, kadınlar, çocuklar ve yaşlılar...

Saddam Hüseyin Kürtçe eğitim yapan 748 okulu kapattı.

1984'ten bu yana 2281 kişi kayıp.

Kaybolan insanların 338'i çocuk, 208'i ise, 60 yaşının üstündeki yaşlılardır.

Nisan ayından bu yana, Irak hükümeti, 912 yerleşim birimi için Mecburi İskan uygulaması yapmakta. Süleymaniye çevresinde yaşayan, 1130 yerleşim biriminde bulunan, 39109 ailenin toplam 260 349 kişisi Güney Irak'a sürülme tehdidi altında yaşıyor.

Irak devleti, Güney Kürdistan'daki tarihsel anıt ve kalıntıları da imha ediyor, Amediye'deki Dermarodişo, Bibad'daki Samo Peti, Merski'deki Molgoris kiliseleri buldozerlerle yerle bir edildi.

Kimyevi silahların başlıca kurbanları olan çocuklardan kurtarılabilenler, hastanelerde ölmekteler. Yaşama şansını elde edebilenler ise, savaşın yarattığı psikolojik sarsıntılardan kurtulamıyorlar.

Saddam Hüseyin, Kürdistan'da insanlığa karşı suç işliyor. İnsanlık ailesinin bir üyesi olan Kürt halkı bu cinayetlerin doğrudan hedefidir.

Kürdistan'da insanlar öldürülüyor.

Ormanlar yakılıyor.

Şehirler, köyler haritadan siliniyorlar.

Tarihi değerler yerle bir ediliyor.

Kürt halkı, direniyor.

Bu, Kürt halkının varolma mücadelesidir.

Bu direniş insanlığın bir sorunudur.

Ve insanlık suskundur!

Çocuklar; Nişîman ve Peyman
18 Nisan saldırısında yaralanmışlardı.
Yukarıdaki resim 30 Haziran'da çekildi.

Ve Çocuklar.. bizim çocuklarımız! Û Zarokan... zarokên me!

Foto; Bave Lîza • ANK

Li gor qanunên navnetewî, ka-
ranîna çekên kimyevî qedexe ye.
Lê belê Devleta Iraqê û dîktatorê
zalim, Saddam Hisên ji Cotmehê
ve bi hemû çekên şerî û kîmyevî
êrîşên hov dibe ser Kurdistanê
Başûr.

Di van êrîşan de, di navbera me-
ha 4 a heya meha 6 a, 28 gund
hatine wêrankirin. Li gundê Şêx-
wasan 109 kes hatin kuştin û 281
kes jî birîndarbûn.

Li gundê Melekan 42 kuştî, 49
birîndar hene.

Di êrîşa Amediyê de, 20 kuştî,
111 birîndar hene.

Ew êrîşên bê dawî li ser xelkên
sivîl û bêdesthilat hîn berdewam
e.

Balafirên şerî yê Iraqê 77 car li
ser Kurdistanê bombebarandine.
Hedefa wan êrîşana zêdetir, jin,
zarok, mirovên pîr bûn.

Saddam Hisên, li Kurdistanê
748 dibistanên ku bi kurdî per-
werde çêdikirin qedexe kir.

Ji 1984 heya îro, 2281 kes winda
ne. Ji wan mirovên windabûyî
338 zarok, 208 kes jî emrê wan li
ser 60 salî ye.

Ji meha 4 an ve 912 gund û ne-
hiye ketine ber Qanûna Îskana
Mecbûrî.

39109 malbat ku li derdora

gund û nehiyeyên parezgeha Si-
lêmanî dijîn, ji wan 260349 kes di
bin tehdîda sirgunê de ne. Hiku-
met dixwaze xelkê bibe Başûra
Iraqê.

Her wisa devleta Iraqê Kurdistanê
Başûr eserên dîrokî jî wêran
dike. Li Amediyê Dermaridîşo, li
Bêbadê Samo peti, li Mersî jî dê-
ra Molgorîs bi buldozeran hatine
wêrankirin.

Zarokên birîndar ku ji bombe-
baranên kimyevî bi saxî filîfîne di
nexeşxwanan de dimirin. Yê ku
dijîn jî, di nav psikolojiya şer de
nin.

Saddam Hisên, li Kurdistanê
hember mirovatiyê gunehan di-
ke. Netewa Kurd, ku endamêk jî
malbata mirovatiyê ye hedefa wî
ye.

Li Kurdistanê mirovên me tèn
kuştin.

Daristan tèn sotandin (şewi-
tandin).

Gund û bajar jî xerîtê tèn rakirin.
Hebûnên dîrokî tèn windakirin.

Miletê Kurd li ber xwe dide, mile-
tê Kurd şerê hebûna xwe dike. Ev
berxwedan pîrsa mirovatiyê ya di-
nê ye.

Û dinê bê deng e!

BELGE

1903 sonlarından itibaren Dersim'de Celal Bey isminde bir zatı mutasarrıf görüyoruz. Bu zat iki buçuk sene müddetle hemen 1906 senesine kadar Dersim mutasarrıflığı vazifesini yapıyor. Bu zatın bir raporunda da Dersim'in 1903 ilâ 1906 vaziyeti ve ıslah hakkında görülen esaslar özet olarak aşağıya kayıt olunmuştur.

*Mutasarrıf
Celâl Bey'in
Raporu:*

A) Dersim'in etrafı ve Çemişkezek ve Çarsancak kazaları muti ve mütemeddin ve ziraatla mütevegil Türklere meskûdur.

Kuzuçan, (Plümer) Dersim Kürtlerindedir. Dersimlilerin Bitlis, Van vilayetleri dahilinde meskûn şafiüyülmezhep ektrat ile mevkian ve mezheben bir münasebetleri yoktur.

B) Dersim Sancağı'nın Dersim namile muayyen bir mevkii yoktur. Aşairi mevcude Dersimanlı, Seyidanlı ve Şeyh Hasananlı namları ile üç şubeyi esasiyede toplanır. En mühimi Dersimanlı aşireti olup bu da bu aşiretin namını verdiği muntıkada meskûndur.

C) Dersimlilerin muti halka tecavüzleri maişet darlığından başlamıştır. Aşair arasındaki münazalar ise arazi ihtilâfları yüzündendir.

Dersim şekavetinin inkişaf ve devamı bu şekavetin başlangıcından önlenmesi için ciddi tetbir alınmamasından ve mücrimlerin tedip edilmemesindedir.

Aşiretler, biri harice yaptıkları ve diğeri de aralarındaki tecavüzat dolayısıyla yekdiglerine karşı uyanan emniyetsizlik ve maişetlerini temine esas olan hayvanlarını muhafaza kaygusu ile silahlanmışlardır. Mal ve can kaygusu devam ettiği müddetçe de bu silahlanma devam edecektir.

Mazkirt halkı yüzde yetmiş çifçilikle geçinmeye alıştıklarından reislerine karşı irtibatları azalmış ve oldukça rahat bir vaziyete geçmişlerdir.

D) Dersimlilerin eski bedeviyet ve vahşetleri bu gün şımarıklık suretinde meşhuttur.

Rusya muharebesi zaiyesini metakip Ali Şefik bey merhum marifetile başlanılan ve nasılsa sonu akim bırakılan ıslahat sırasında ağavatı aşairin Dersimden ihracından sonra azalarak bu gün hükümeti mehalliyece aşar ve ağnamların taşir ve tadadı mümkün olamayan bazı aşiret ait bedelâtı öşriye ve rüsumu tadadiyeyi şunun bunun bililtizam cibavet edeceği dereceye gelmiş iken bilahare af ve iade ettirilen ağavatın avdeti üzerine yavaş yavaş yine fenalık başlamış ve mütecasirlerinin emrû tedibinde müsamaha edile edile sene besene artmıştır binaenaleyh:

Dersim ıslahatı için ilk iş ağavat ve rüesayı Dersimden çıkararak efradı aşair üzerinden ağavatın izalei müfuzudur.

Dersimlilerin kuvvei idrakiyeleri gözlerindedir. Kendilerinden kuvvetliye karşı mutidirler. İstimanlarını temin için bu esas tatbik olunmalıdır.

En ziyade muhtacı tedip kısım Ovacık ve Hozat aşiretleridir. Mazkirt, Nazımiye aşairi ekseriya bitaraf dururlar.

Muntazam 8-10 taburluk bir kuvvet sevk ve maznun eşhas olunur ve muhtelif vilâyet mahkemelelerinde süratla tecziye olunurlarsa ıslahat için müsait bir zemin doğar.

E) Bundan sonra Dersim'de nüfuzu kalmayan jandarma efrat ve zabitanını değiştirmek.

Memurlardan ülfet edenleri değiştirmek, Nisan bidayetinde teşrini saniye kadar harekete müheyya bir kuvveti Hozatta bulundurmak,

Tapu ve tahrir muamelesini yeniden yapmak, Halka arazi vermek, Erzincan -Harput şosasını yapmak, Askeri firarları yakalayıp hizmete sevk etmek,

Bu tetkikten çıkardığımız netice şudur:

Dersim halkı ekseriyetli Türk iken temaslar neticesinde kısmen Kürtleşmiştir. Onları şekavete sevk eden sebep maişet darlığıdır. Dersim af politikası ile seneden seneye fenalaşmıştır. Dersimlileri korkacakları bir kuvvetle mukavemet etmeksizin istiman ettirmek ve fakat ıslah etmek lazımdır.

1986 da başlayan istizahlar bu suretle 1907 ye kadar 11 sene devam etmiş ve ancak 1907 den itibaren kuvvetli bazı teşebbüslere girişilmiş olduğunu ve meşrutiyetin ilanı sıralarında Dersim'de ıslahat

Osmanlıdan Cumhuriyete

TC Dahiliye Vekaleti

Jandarma Umum Kumandanlığı

III.Şube • I. Ks.

Sayı: 55058

Gizli ve Zata Mahsustur

DERSİM

Kayıt altında yüz tane basılmıştır

in için hayli müsait vaziyetler ele geçirildiğini ve fakat bu ıslahata girişilmediğini ve bu taallü siyasetinin cumhuriyet devrine kadar devam ettiğini görüyoruz.
sayfa 195-197

CUMHURİYET DEVRİ

Cumhuriyetin ilanını takip eden seneler içinde bilhassa Şeyh Said hadisesinden sonra diğer Şark vilayetleri ile beraber Dersim ehemmiyetle nazarı dikkate alınmış ve katı ıslahat esaslarının tespiti için tetkikata başlanılmıştır.

Cumhuriyet hükümetince yaptırılan bu tahkikatı Dersim vakayii ile alakadar vilayetlerle birinci umumi müfettişlik ve Dersimde 1930 hareketini yapan kumanda makamına ait olmak üzere üç grup halinde mütalaa edeceğiz. Ancak bu suretledir ki Dersim ve Dersimlilerin muhtelif cephe ve vaziyetlerden ne suretle görüldüğünü tespit mümkün olacaktır. Dersim'de yaptırılan bu tetkikat umumi müfettişliğin teşekkülünden evvel ve sonra olmak üzere iki kısma ayrılır. Umumi müfettişliğin teşekkülüne tekaddüm eden 926 senesinde dahiliye vekaleti evvela Elaziz'deki mülkiye müfettişlerine ve müteakiben o sırada Diyarbakir valisi bulunan Cemal Bey'e bizzat Dersim içinde dolaşarak yakından temaslar neticesinde hasıl olacak intibahlarının bildirilmesini vazife olarak vermişti. Bunlardan mülkiye müfet-

tişi Hamdi beyin 2.2.926 tarihli bir raporunun telhis edilen esasları şunlardır.

*Mükiye Müfettişi
Hamdi beyin
raporu:*

A) Seyit Rıza'nın bütün aşiretleri ittifakına alması ve harekete şubatta geçmeleri ihtimali hakkındaki keyfiyeti teyit ve tevsik kabil olmamıştır. Yakın bir mülakatın vereceği netayış ve malumatı arz edeceğim gibi Dersim gittikçe Kürtleşiyor, mefkûreleşiyor, tehlike büyüyor.

Seyit Rıza'nın hükümete karşı ta-kiş ettiği vaziyetten kendisine husumetleri hesabı müteessir olan bazı aşairin hissiyatından da istifadeye çalışılacaktır.

Hükümeti senelerden beri işgal etmekte bulunan Dersim meselesi idare-i sabıkanın bir mirası seyiyatından başka bir şey değildir.

Hükümetiafilenin bazan adlühisan, bazan zaaf ve cebanet, bazan da sebpsiz ve neticesiz şiddet suretindeki gayri müstakar ve gayri müsmir politikası Dersim'i daimi bir harcü mercü yuvası haline getirmiştir.

Rüesayı mülkiye ve askeriyenin ıslahat ve tedibat gibi mütenakız eftar ve mütalaatı, mütereddit ve tehdidini ikaa gayri muktedir idarei sabıkai merkeziyeyi mütemadiyen işgal etmiştir.

B) Dersim, hükümeti, cumhuriyet için bir çıbandır. Bu çıban üzerinde kat'i bir ameliye yapmak ve ihtimala-

BELGE

tı elimeyi önlemek, selameti memleket namına farzı ayındır.

C) Aşiretlerin vaziyetleri ve silahları hakkında verilen malumat tesik ve teyit ihtiyacından vareste, en çok sıhhat ve hakikata mütekariptir.

Son derece zeki, kurnaz ve dessor olan bu halk, hükümetin zayıf veya kuvvetli blunduğuna göre mutecaviz veya mutavaatkardır.

D) Mektep açmak, yol yapmak, esbabı refahı temin edecek fabrikalar küşat etmek, kendilerini işgale hadım muhtelif mesaii sinaiye ve ameliye temin eylemek, hulasa tavnin ve temdin suretile ıslaha çalışmak bir hayali muhalden başka bir şey değildir.

E) Cehaletin, maişet darlığının, dahili ve harici tevsilatın, kürtlük temayülâtının son irtica hareketinin tedipten mütehasıl intikam hissiyatının, dini ve içtimai inkilabat vesilesile kara kuvvetlerin uyandırdığı aksi telkinatın tahtı tesirindeki avam halk reis, şeyh, bey ve ağanın esir ve bazicesidir. Şekavet bunların teşvikidir.

F) Teenni ve idarei maslahat politikası bir müddet daha devam ederse atide daha büyük ihtilat ve iğtişaşata intizar lazımdır.

Maziden alınan dersler istikbal için birer meşali hakikattir.

G) Geçen sene tekarrür eden ıslahat bazı mülhazatı muhtelif siyasiye ile daha müsait ve münasip bir zamanı atıye talik olunmuştur. Bu mülhazatı siyasiyenin esası olan Musul meselesi kat'i bir neticeye bağlanmamış olduğuna göre daha fazla tehir ve talika tahammülü kalmıyan Dersim meselesinin bir an önce evvel hal ve fasıl muvafıkı basiret olur.

Yakın veya uzak bir günde patlayacağına kuvvetle kani bulunduğum Dersim kıyamının atideki gibi önüne geçmek lazımdır.

1) Silah toplamak, her türlü vesaiti mukavemet ve müdefaadan tecrit etmek, bunun için en müsait olan mayıs ve haziran zarfında sevk edilecek kahir bir kuvvei askeriye ile yek diğerleri ile temasları kaybetmeyecek bir surette bir ihata ve tarama hareketi yapmak, göreceklere tazyik üzerine dağlara çekilecek müsellâh halkı da, kara ve hava kuvvetleri ile tazyik etmek, harekâta dikkat edilecek en mühim esas sadakat ve harekete iştirak ve hizmet tekliflerine katıyen itimat ve emniyet etmemek, tedibatı ummuma teşmil etmek. . Hizmette şitap arzuları hiledir, asılda birdirler.

2) Silah topladıktan sonra halkın bir esareti hayvaniye ile merbut ve emirlerinde tamamen münkat, buldukları reis, şeyh, bey, ağa namlı eşhas ve mütegalibeyi ve bunların akarip ve müteallikatını derhal uzak vilayetlere nakil ve iskan etmek.

3) Halka arazi vermek, sermaye ve tohumluk tevzii ile müstahsil bir hale getirmek, esir halkı bu şerirlerin tahrikatından kurtarmak.

Sürüleceklerin arazisine Türkleri iskan etmek olmazsa bu ahali mutiaya bir nisbeti mümkün dahilinde bu araziye bila bedel temlik etmek lazımdır.

4) Her kazada bu günkü nizamnameden çok müsait şartlarla ve hatta daha mebzul nispetlerle ikrazatta bulunmak, ziraat bankaları açmak.

5) Madenleri işleterek halka bol iş ve para bulmak.

6) Devlet yolları ile turuku hususiyesini iki sene zarfında her şeye tercihan yapmak.

7) Bu ıslahatın icrasından sonra 25 sene devam etmek şartı ile mefkureci unsurları memur göndermek ve bunlara misyonerlik yaptırarak havali Kürtlerini Türkleştirme.

8) Bu müddet zarfında mektep açmamak, ancak 25 sene zarfında ahaliye Türkçülük his ve terbiyesini verdikten sonra mektepler küşat etmek ve halkı okutmak. Aksi takdirde Kürtlük telkinatı muvafak olur.

Bu rapordan çıkarılan netice şudur:

Dersim Türkiye için cehalet, maişet darlığı, dahili ve harici tesvilat ve kürtlük temayülâtı ile bulmuş, tehlikeli bir çıbandır. Bu çıbanın kat'i bir ameliyeye tabi tutulması lazımdır. Bunun için de evvela silah toplamak, badehu ıslahat yapmak icap eder.

Sayfa 198-201.

Gelecek sayıda, Vali Cemal ve Genel Müfettiş İbrahim Tali'nin Dersim ile ilgili hükümete verdikleri raporlar...

Türkiye ve Kürdistan devriminin farklı süreçleri

Lokman POLAT

Türk solu'nun 70 yıllık tarihinin genelleştirildiği en büyük zaafardan birisi Kürt ulusal sorununu doğru değerlendirmeyişi, Kürdistan'ı ayrı bir ülke olarak değil, salt bir bölge olarak "misak-i milli sınırları" çerçevesi içersine haps etmesi, Kürdistan'ın farklı yapısını gözönünde bulundurmaktan soyut belirlemeler yapmasıdır.

İki ayrı ülkenin tarihsel gelişim sürecindeki farklı temel sorunlarını bir ve aynı şekilde göstermek diyalektik metoda ters düşer. Ulusal ve toplumsal sorunların incelenmesinde dayanılması gereken doğru yöntem şudur: "1- Somut tarihsel durumun ve her şeyden önce ekonomik durumun doğru bir değerlendirilmesini yapmak. 2-... 3- Ezilen, bağımlı eşit haklardan yararlanmayan uluslar ile ezen, sömüren, halkların tümünden yararlanan uluslar arasında aynı şekilde net bir ayırım (yapılması)" Lenin, Dünya Komünist Hareketi adlı kitapta naklen sayfa:194

Türk solu, yukarıda Lenin'in belirttiği şeyler doğrultusunda bir ayırım ve değerlendirme yapmadığı için hem Kürt ulusal sorununu, hem de Türkiye'nin gündeminde olan devrimi yanlış tahlil etmiştir. Örneğin, Kürdistan'ın geri ekonomik ve toplumsal yapısına bakılarak Türkiye'ye yarı-feodal denilmiş, ekonomik bağımlılık ile siyasi bağımsızlık birbiriyle karıştırılmış ve bunun neticesinde Türkiye için Milli Demokratik Devrim, yeniden bir ulusal kurtuluş sorunu gündeme getirilmiştir. 70 yıllık kaşarlanmış sosyal-şövenler ise, halen de Türkiye'nin ulusal bağımsızlık mücadelesinden dem vurmaktadırlar. Bugün de Kürdistan'ı ayrı bir ülke olarak görmeyenler, ayrı bir, Kürt işçi sınıfının varlığını kabul etmeyenler ve sosyal-şövenizmin tüm türevleri Türkiye ve Kürdistan için tek bir devrim sürecini ileri sürmekte ve Kürdistan devriminin farklı karakterini kabul etmektedirler.

Türkiye ve Kürdistan'ın ana sorunu, temel çelişkileri bir midir? Her ülkede gündemde olan devrim aynı devrim midir? Her ülkede uygulanacak devrim programları, stratejik hedefler ve taktik uygulamalar bir ve aynı midir? Türkiye ve Kuzey Kürdistan devriminin muhtevasını incelediğimizde her iki ülkenin ayrı durumu,

farklı çelişkiler, ayrı, ayrı devrim süreçleri ortaya çıkmaktadır.

İKİ FARKLI DEVRİM

Ulusal baskı ve zulüm cenderesi altında inim, inim inleyen, her türlü ulusal demokratik hakları gaspedilen, ülkesi zorla işgal edilip, ekonomik gelişmesi engellenen, tüm yer altı ve yer üstü zenginlik kaynakları talan edilip sömürgeleştirilen bir ulusun gündeminde olan devrim ulusal demokratik bir devrimdir.

Ulusal bağımsızlığı kazanmış, ekonomik yönden gelişmiş, emek ve sermaye arasındaki çelişkinin temel çelişki olduğu bir ülkede gündemde olan devrim ulusal bir devrim değil, toplumsal bir devrimdir. Böylesine her yönüyle bir birinden farklı olan iki ayrı ülkede gündemde olan devrim bir ve aynı devrim olamaz. Kürdistan devrimi, Türkiye devriminden ayrı bir muhteva taşımaktadır. Kürdistan devriminin hedefleri, izleyeceği seyir ve uygulamaları Türkiye devrimi ile aynı değildir. Türkiye devriminin stratejik hedefi, uygulamaları, programsal yapısı, ittifak perspektifi ve izleyeceği süreç Kürdistan devriminden farklıdır. Türkiye'de bugün gündemde olan devrim ulusal (milli) demokratik devrim değil, sosyalist devrimdir. Proletaryanın önderliğinde başarıya ulaşacak olan sosyalist devrimle birlikte oluşacak olan sosyalist iktidar sosyalizmi uygulama alanına sokacaktır. Yani Türkiye devriminin programsal yapısı sosyalist devrim programıdır.

TÜRKİYE DEVRİMİ

Emek ile sermaye arasındaki çelişkinin temel bir çelişki olduğu, devletle bütünleşmiş tekeli kapitalizmin egemen olduğu bir ülkede gündemde olan devrim sosyalist devrimdir. Türk toplumunun önündeki devrim de, tarihi bakımdan sosyalist devrimdir. Çünkü tekeli devlet kapitalizmine tekabül eden devrim sosyalist devrimdir. Ve en önemlisi de, Türkiye ulusal bağımsızlığını kazanmış, burjuva demokratik devrimini tamamlamış ve iktidar bir bütün olarak burjuvazinin eline geçmiş, emek ve sermaye çelişkisi tayin edici, belirleyici bir hale gelmiş olan ülkedir. Böylesine bir ülkede işçilerin ve tarım emekçilerinin, patronlara ve toprak kapitalistlerine karşı savaşımı, burjuvaziyi

devirmeye yönelik hedefleri, devrimin sosyal niteliğini belirler. İşçi sınıfı önderliğinde burjuva devlet aygıtının parçalanması, tekelin tasfiyesi, bankalara el konulması, ordunun dağıtılması sosyalist devrim programının özünü teşkil eder.

Türk toplumu için sosyalist devrimi savunmayan Türk solunun iddia ettiği şeylerin başında tarım sorunu ile ulusal sorunun çözülme kavuşmaması ve gerçekleşmemiş bazı demokratik görevlerin varlığı sorunudur. Türk solu (ve hatta Kürt solu'da) bu üç şeyi temel alarak Türk toplumunun gündemindeki devrimin sosyalist devrim olmadığını iddia etmektedir.

Türk toplumunun tarihsel gelişim evresini ve içinde bulunduğu bugünkü durumunu incelediğimizde gerçekten de bugün hala gerçekleştirilmemiş demokratik görevler vardır. Ama bu durum tarihi bakımdan gündemde olan devrimin niteliğini değiştiremez. Gerçekleştirilmeyen demokratik görevleri tamamlamak sosyalist devrimin görevleri arasına girer.

Tarım sorunu ve ulusal sorunun çözümüne gelince; eğer bir ülkede burjuva demokratik devrim sürecinde burjuvazi bu sorunları çözüme kavuşturacak soluğa sahip değilse elbetteki bu görev proletaryaya düşer. Daha önce bu sorunlar çözülmeyi diye proletarya sosyalist devrimden vazgeçmez. Ulusal sorun ve tarım sorunu çözülmemiş diye sosyalist devrimi gündeme getirmemek yanlış bir anlayıştır. Rusya'da ulusal sorun ve tarım sorunu çözülmeyişti, ama Lenin, Nisan Tezleri'nde sosyalist devrim kuramını formüleştirecek, sosyalist devrimin gündemde olduğunu belirtti ve böylece Ekim Sosyalist Devrimi başarıya ulaştı.

Ekim Sosyalist Devrimi nasıl bir ülkede başarıya ulaşmıştı? O ülkede, daha önce çözümlenmeyen sorunlar neydi? Buna kısaca bakalım. SSCB Marksizm Leninizm Enstitüsü tarafından hazırlanıp yayınlanan "Dünya Komünist Hareketi" adlı kitapta şöyle deniliyor: "Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, kapitalizmin orta derecede gelişmiş olduğu ve tekeli evresine hızla geçtiği bir ülkede zafere ulaştı. Birtakım feodal ilişkiler ve hatta aşiret ilişkileri ülkenin bazı bölgelerinde hala yaşıyordu. Halkın yarısından çoğu, ulusal baskıya maruzdu. Sosyo-ekonomik kuruluşların çokluğu, toplumsal ve ulusal çelişkilerin derinliği, ülkede devrimci akımların çetnilik kazanmasına neden oldu. Sosyalizm doğrultusundaki güçlü işçi hareketi köylülerin toprak mücadelesiyle, ezilen halkların ulusal eşitlik için mücadeleleriyle.. beraber yürüyordu." sayfa 146.

Görülüyorki Rusya'da Ekim Sosyalist Devrimi zafere ulaşırken orada da daha önce ulu-

sal ve tarım sorunu çözülmeyişti.

Bugün Türkiye'de sosyalist devrim değil "MDD", "UDD", "DHD" ya da genel isimle söylersek Demokratik Devrim'i savunuların birbirine karıştırdıkları bir sorun da Ekonomik Bağımsızlık ile Siyasi Bağımsızlık sorunudur. Türkiye'nin ekonomik bağımlılığına bakarak, siyasi bağımsızlığının olmadığını savunan güçler, Türkiye için ulusal bağımsızlık mücadelesinin stratejisini çizmekte ve devrim anlayışlarını ona göre belirlemektedirler. Bu güçler, ekonomik bağımlılık ile siyasi bağımsızlığı birbirine karıştırıyorlar. Lenin, "Siyasi bağımsızlık, ulusal bir devletin kurulmasından başka bir anlamda gelmez" diyor. Lenin, U.K.T.H sayfa:59

Yine bu konuda Lenin, Rosa Luxemburg'a verdiği cevapta şöyle diyor: "Sadece küçük devletler değil, örneğin Rusya bile 'zengin' burjuva ülkelerin emperyalist mali sermayenin gücüne ekonomik bakımdan tam bağımlı durumdadır. Rosa Luxemburg burjuva toplumda, ulusların siyasi kaderlerini tayin etmeleri ve devletin bağımsızlığı meselesinin yerine, bunların ekonomik bağımlılığı meselesini koymuştur." Lenin, U.K.T.H. sayfa:57-58

Bugün dünyada ulusal bağımsızlık mücadelesini verip milli devletlerini kuran bir çok ülke var, bu ülkeler kapitalizmi aşamadıkları için doğal olarak emperyalizme bağımlı hale gelmişler, ama bu tür ülkelerde yeniden bir ulusal kurtuluş mücadelesini vermeye gerek yok. Bu ülkelerdeki anti-emperyalist mücadele sınıf mücadelesidir ve bu ülkelerin gündeminde olan ulusal kurtuluş değil toplumsal kurtulustur.

KÜRDİSTAN DEVRİMİ

Türk toplumu önündeki devrimin niteliğini kısaca da olsa belirledikten sonra gelelim Kürdistan devriminin niteliğine: Kürdistan'da temel çelişki, ulusal çelişkidir, gündemde olan devrim de ulusal demokratik devrimdir. Ulusal demokratik devrim ittifaklar perspektifi daha geniş olduğu gibi, devrimin hedef ve uygulamaları ve izleyeceği süreç de sosyalist devrim programından farklıdır. Kürdistan'da devlet eliyle çarpık bir şekilde geliştirilen kapitalizm, gelişen ve egemen olan yan olmasına rağmen, ilkel toplumdan kalma aşiretçilik,

köleci toplumda ortaya çıkan din kurumları (Şehylik-Seyitlik) ve daha sonra ortaya çıkan feodalizm halen de Kürdistan'da varlıklarını sürdürmektedirler. Ve aynı zamanda Kürdistan uluslararası sömürge bir ülke olup ulusal birliğini sağlayamamıştır.

İşte Kürdistan devriminin önünde sömürgecilik zincirini kırmak, her türden yerel gerici, feodaliteyi ortadan kaldırmak, ulusal bağımsızlığını kazanıp kendi devletini kurmak, ulusal birliğini sağlayıp süreç içersinde amaç olarak (Nihayi stratejik hedef) kendi toprak bütünlüğünü (Dört parçanın birliğini) sağlamak görevi durmaktadır. (Ulusal Demokratik Devrim'den kesintisiz olarak sosyalizme geçiş ve önderlik sorunu başka bir yazıda genişçe ele alınması gerektiği için burada değinmedik).

Ama Türkiye Devrimi'nin önünde feodaliteyi ortadan kaldırmak, ulusal birliğini sağlamak ve de en önemlisi ulusal bağımsızlığını kazanmak ve devleti kurmak hedefi yoktur. Çünkü bunlar daha önce yerine getirilmiş şeylerdir. Kısacası Kuzey Kürdistan ve Türkiye Devrimi tek bir dalga halinde gelişip birbiriyle çakışsa dahi ve bunun başını Türk proletaryası çekse de Türkiye'de uygulanacak devrim programı ile Kürdistan'da uygulanacak olan devrim programı birbirinden farklıdır.

HER İKİ DEVRİM SÜRECİNİN FARKLILIĞI

Türk solundan bir çok güç ulusların kaderlerini tayin hakkı ilkesini devrim sonrası ertelemekte, Kürdistan için ayrı (özel) bir programa sahip olmamakla açık olarak Kürdistan devrimini ve izleyeceği süreci inkar etmektedir. Ulusal sorunun çözümünü devrim sonrası bırakanlar, açıkca Kürdistan devrimini Türkiye devrimine tabii kılmakta ve Türk toplumu için gündeme getirdikleri "UDD, MDD, DHD vb." programlarıyla tek bir devrim süreci önermektedirler.

Türk solu, ulusal sorunun çözümünü kendi devlet sınırları içindeki genel bir devrim hareketine bağımlı kılmakla somut tarihi ve iktisadi şartları görmemezlikten gelmekte ve Kürdistan devriminin ittifak perspektifini, gelişme dinamiklerini, onu etkileyen faktörleri ve Kürdistan devrimci sürecinin Türkiye'den daha ilerde oluşunu ve ayrı gelişimini yadsımaktadırlar.

Dün ve bugün Kürdistan sorunu

12 Eylül Cuntasından sonra, gerek Türkiye solu'nda gerekse de Kürdistan ulusal hareketinde meydana gelen olumsuz durum genel özellikleriyle devam etmektedir. Tabii ki, bu olumsuzluğun başında devrimci-yurtsever güçlerin sınıf mücadelesinin dışına düşmeleri durumu birinci sıraya almaktadır.

12 Eylül'den sonra Türkiye'de ve Kürdistan'da küçümsenemeyecek değişiklikler ve oluşumlar meydana gelmiştir. Gerek Türkiye'deki ilerici-sol güçlerin, gerekse de Kürdistan ulusal hareketinin alışık oldukları ve üzerinde yeşerdikleri zeminde önemli kaymalar ve değişimler meydana gelmiştir. Her iki parçada da meydana gelen değişiklikler, birbirini olumlu veya olumsuz şekilde etkilemiş veya birbirlerini etkilemeye açık oluşumlar meydana getirip, yeni dönemde muhakak gözönüne alınması gerekli bir dizi yeni görevi sol ve devrimci güçlerin gündemine getirmiştir.

Öte yandan İran ve Irak'taki kargaşa içinde en belirgin güce ve duruma sahip Kürt hareketinin varlığı ve tavır alışı, Türkiye'yi de içine alarak, Ortadoğu'daki bütün güçlerin varolan programlarını gözden geçirmelerine veya bazı değişikliklerle tekrar oluşturmalarına sebep olmaktadır.

Kürt hareketinin ve Kürdistan zemininin bu ciddi durumu, Türkiye'deki ilerici ve devrimci sol güçleri de önemli karar aşamasına doğru yöneltmektedir. Türkiye solu'nun 65 yıllık Kürdistan'a bakış açısını somut olarak gündeme getiren ve sorgulamaya tabi tutan, günümüz koşullarında ise, Kürt ulusunun mücadelesini nasıl ve hangi perspektiflerle savunulacağını sorunu sordurtan, bu önemli konunun Türkiye solu'nun mücadele gündeminde nasıl şekilleneceği veya nasıl şekillendireceği merak konusudur.

Artık gün gibi açıktır ki, Kürt ulusal sorununa tama-

myla Türkiye'deki sınıf mücadelesi çerçevesinde bakmak yetmiyor. Bu saf sınıfsal bakış açısı, Kürdistan zeminini ve zemindeki olumlu potansiyeli hiç bir zaman tam olarak kavrayamaz veya göremez. Bunun en açık örneği, 1975-1980 döneminde görülmüştür. Türkiye'de sınıf mücadelesinin seyrini, devlet destekli sivil faşist hareket ile halk güçleri arasında gelişirken ve buna uygun bir politika izlenirken, Kürdistan'da mücadele esas olarak, devlet ve devletle işbirliği halindeki Kürt egemenleri ile geniş Kürt köylüsü ve emekçisi arasında cereyan etmiştir. Değişik koşullarda ve şekilde gelişen bu mücadeleyi doğru kavrayamadıkları içindir ki, Kürdistan'daki mücadelenin sınırları ortak örgütlemeye gören anlayışlar hiç bir güç ve varlık olmamışlardır.

Günümüzdeki ve önümüzdeki süreçte, Kürdistan sorunu bütün devrimci güçlerin önünde duran, en temel meselelerin başında gelmektedir. Devrimciler olarak ya Kürdistan zeminini iyi anlayıp ve o zeminin meydana getirdiği, sorunları doğru bir politika çerçevesinde örgütleyip, Kürt ulusunun kendi davasına yardımcı olacağı ya da 1975-80 döneminde alışık olduğumuz ve Kürt sorunundan kurtulmamızın en rahat yolu olan ortak örgütlenme vb.. söylemlerle eski vurdum duymazlığımızı devam ettireceğiz.

Kısacası mücadeleye soyunacak ve devrime aday

güçlerin önünde duran Kürt sorununa karşı takınılacak tavır Türkiye'de, mücadelesi verilecek demokrasi sorunun da temel taşı olacaktır.

Geçmiş mücadele döneminde hepimizin yaşayıp gördüğü çok zengin deneyimler söz konusudur. Bu deneyimleri doğru bir şekilde değerlendirebildiğimiz takdirde, bir çok sorunun çözümüne yardımcı olacağı da muhakkaktır.

Yaşanmış tecrübe ve deneylerin değerlendirmesini muhakak herkesin kendisinden başyarak yapması gerekir. O halde geçmişte ortak örgütlenme çerçevesinde, Kürdistan sorununa bakan örgütlerin pratik faaliyet gösteren Kürdistanlı devrimciler olarak, muhakak kendimize sormamız gereken bir çok sorunun varlığı veya olması gerektiği kanısındayım. Başta sorulacak soru 1975-80 döneminde, (bizlerin içinde doğup büyüdüğümüz, Kürdistan halkının o günkü somutta varolan) ne çözümler önerdik? Kürt halkının acı, tatlı ve bir çok deneyim yaşayarak kazandığı değer yargularını, geleneklerini, göreneklerini kültürünü ve yaşam tarzını geliştirme ve yok olmaya yüz tutmuş veya tutturulmuş bir ulusun kendi varlığını her düzeyde koruma çabasına ne kadar yardımcı olduk? Pir Sultan Abdal, Hacı Bektaş Veli'yi sünnet şenlikleri yapılırken ve daha nice kültür çalışması yapılırken, Kürt halkının en önemli

günü olan Newroz'u neden görmezlikten geldik? Küba'daki, Mozambik'teki, Angola'daki halkın tarihini araştırıp bilgi sahibi olurken, dedelerimizin ve akrabalarımızın bizat içinde yer aldıkları Dersim halkının, Kemalizme karşı yıllarca sürdürdüğü mücadeleyi neden kendimize araştırılıp gerçeklerin açığa çıkarıldığı bir sorun olarak kabul etmedik? Ve yine, Seylan'daki, Vietnam'daki ve değişik ülkelerdeki halk ayaklanmalarını, öğrenmeye çaba gösterirken, neden Şex Sait, Zilan, Ağrı ve Güney Kürdistan'daki mücadelelerin konumunu öğrenme zahmetini göstermedik. Nazım Hikmetlerin, Pir Sultanların, Şeyh Bedrettinlerin hayatını okuyup öğrenirken, neden Feziye Teyran'ı, Cigerxwîn'i, Bedrixanları, Qadi Muhammedleri, Barzanileri, İhsan Nurileri, Ali Şerleri bilmiyorduk.

Yukarıda sormaya çalıştığım sorulardan dolayı, diğer ulusların tarihini mücadelesini öğrenmiyelim sonucu çıkarılmamalıdır. Tam tersine bu tür bilgiler ve diğer ulusların deneyimlerini öğrenip onlardan ders çıkarmak çok gereklidir. Söylemek istediğim, bir ulusun tarihini, geleneğini, göreneğini kısaca kültürünü ve diğer bir çok özelliğini bilmeden o halkı örgütlemek, onu mücadeleye sevk etmek ve mücadelesini başarıya ulaştırmak mümkün değildir.

Kürdistan halkının özgürlük, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin oldukça önemli ve kapsamlı sorunları olduğunun bilincindeyim. Gerek Kürt halkının kendi tarihsel konumunda olsun gerekse de uluslararası bağlantılarından kaynaklanan bu önemli sorunları muhakak uzun bir sürece perspektiferek tartışmak gerekir.

Dersimli Ali • B.Almanya

Cawa nava hemû gelada, herweha nava gelê kurdada mirovêd bi nav û deng hene. Her yek ji wana anegorî jêhatin û karebûna xwe kar kirîye. Yek bi karkirina xweva nav û dengê miletê xwe daye bilindkirinê, yê dinê temamiya welêda hatye naskirinê. Her yek ji wana bona welêt û gel xebitiye. Lê tişteki tomerî nava mirovêd bi nav û dengda heye, ku ewana xwe tam, helalî, paqijayî pêşkêşî kar kirine, karê bona welat, bona gel. Pirs ne wê yekêdane, ku kê ji wana gelek kirîye, kê jî hindik. Ya sereke ewe, ku bê hêvşandin xwe pêşkêşî karê tomerî kirine, çî ji destê wan hatiye, kirine. Alîkîva welat wanva kubar dibe, alîkîva jî-gelê wan.

Niha, gava cimeta Sovîetîstanê hazir dibe bi şaynetî û heytehol 70-saliya şorişa Oktobire sosyalîstîye Mezin bide kîvşê, em bi serbilindîke mezinva navê wan mirova bîrînin, yêd ku bi mîranî şer kirine seba serketina dîwana Sovîetî. Yek ji wan camêra

bûye lawê kurdayî hêja-Çîngîz ÎLDIRIM.

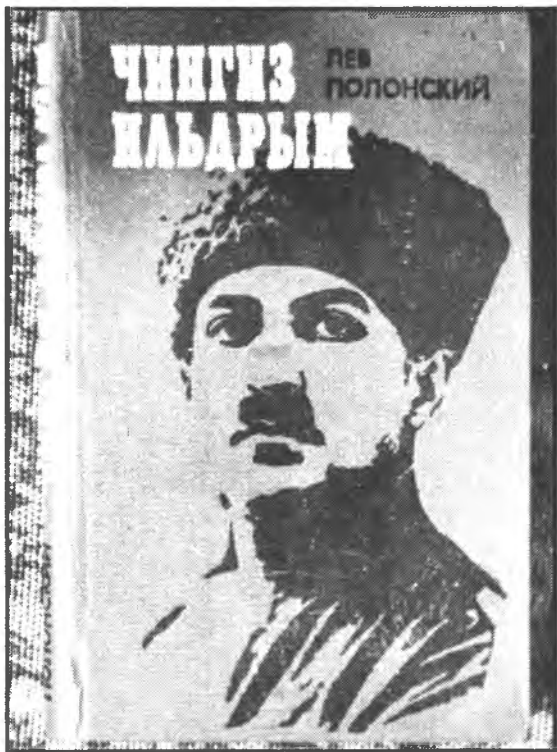
Çîngîz Îldirim 10-ê tîrmehê 1890-î gundê Qubetlîfêda, li komara Adrbêcanê, ji diya xwe bûye. Bavê wî-Îldirim, mirovekî pêşverû bû, zane bû, çawa dibêjin, xêr-şerê dinyaê jî hev derdixist. Ew lawê xwe dide ber xwendinê. Gava Çîngîz xwendkarê Înstîtûta Pêtrogradê bû (niha-Leningrad), litêratûra marksîstî-êra dibe nas û bi girgînî tevî pêşdaxhatinêd pro-lêtarîatîye şorişgeriyê dibe. Wî çaxî, berî şorişa Oktobir, kê ku xwe wî karî bigirta, dêmek, mirin dida ber çavê xwe.

Nava jiyana wîye bi kêrhatinêva tijeda gelek qewmandinêd mezin bûne. Lê ya lape sereke 3-ê nîsanê sala 1917-a qewimî, gava

lawê kurdayî bi nav û deng

Têmûrê Xelîl Mûradov

pro-lêtarîata Pêtrogradêra tevayî çû pêşîya Vladîmîr Îlyîç Lénîn, ku ji welatê dereke vegerya bû. Çîngîz jî kélma (xêberdana) pêşîkarê şorişeyî aqilmend bihist, ku ewî li mey-

Rûyê pirtûka derheqa Çîngîz Îldirim da

dana pêşberî vakzala Fînlândîyê got. Ew roj hukumê xweyî qenc ser wî xortê kurdi cahil hişt, û ewî bi temamî pêşkêşî wê têkoşinê kir, ku dihate kirinê bona azaya xebatkara û paşeroja wane ronahî, seba serketina bîr û bawarîd Lénîn.

Pey serketina şorişa Oktobire Mezinra sala 1918-a Çîngîz Îldirim tê kîvşkirinê çawa wekîlê (nonerê) wan musulmana,

ku navbenda Rûsîaêda diman. Hema wê salê bi pêşdanîna wî Pêtrogradêda ji musulmana alaya syarî tê damezrandinê. Ewê alayê jî eskerê Sorra tevayî komara sovîetîye cahil ji dijminêd cî û der xwey kir.

Sala 1919-a Ç.Îldirim vegerya Adirbêcanê û

vira bû endamê Partîa komûnîstîyê. Ji sê xeysetnemên bona qebûlbûna nava refên partîda, yek N.Narîmanov dayê, ku wî çaxî dixebitî wek serekê Şewra komîsarêd gellîrîyê li Adrbêcanê. Paşê Ç.Îldirim tê kîvşkirinê wek serkarê iskela Bekûyê-paytextê wê komarê. Bi saya xebata wîye baş bû, ku temamiya xebata flota derîa Kaspîyê îdî ketîbû bin kontrolîya Komîtea Navbendî ya partîe Adrbêcanêye bolşevîkîyêda. Bi serekvanîya wî 27-ê nîsanê sala 1920-î flota Kaspîyê derbazî hêla şorişê dibe. Li ser gemîya, dewsa alên mûsafatîsta, alêd sor dimîlmîlin. Hema wê rojê, gva pro-lêtarîata Bekûyê derketîbû têkoşinê, Ordîya Sorê II-a hate hewara wana. Xebatkarêd Adrbêcanê bi alîkarîya Ūrîseta Sovîetîyê altindarî birin û Adrbêcanêda qeydê sovîetî hate testîqkirinê.

28-ê nîsanê sala 1920-î bi serkarîya N.Norîmanov teşkîla (roma) Şewra komîsarên Adrbêcanêye cimetiye hate damezrandinê. Ç.Îldirim kete nava teşkîla wê wek komîsarê cimetiyeî pêşin.

Çend roja şûnda, 5-ê gulanê sala 1920-î Partîa komûnîstîe û hukumeta sovîetî emekê wî ber weten û şorişê bilind qîmet dikin û ew bi pêşkêşa wetene wî çaxîye here bilindordêna Beyraqa şervanîye sorva rewa kirin. Endamê şewra pêşenîya Kavkazêye eskerîye şorişgerîe.

G.Orconîkîdzê jî navê hukumeta Sovîetîe ordên da wî û ew pîroz kir. Çîngîz Îldirim wî çaxî Adrbêcanêda mirovê pêşin bû, ku ev pêşkêşa weten sitend.

Ç. Îldirim herweha teşkîldarekî hincirandinê wê xayintîe bû, ku bajarê Şuşîda bi destî gêngêralê Turkîaê Nûrî paşa hatîbû teşkîkirinê.

4-ê Oktobir sala 1921-ê bi qolê (îmze) V.I.Lenîn mandat dane Çîngîz Îldirim, li ku hatîbû nivîsarê, ku ew alîê xebata li Mûxaneyê mîloratîvda hatîe kîvşkirinê wek cîgirê nonerê şewra xebatê û xweykirinê (parastinê) ya Komara Ūrîsetîye Sovîetîye Sosyalîstîye Fêdêratîv. Dema xebata xweye li Adirbêcanê Çîngîz gelek cara hatye bijartinê wek endamê komîtea parwelatê Pişkavkazêye partîaê û endamê Komîtea navbendî ya partîa Adrbêcanêye komûnîstîe.

Wek xebatkarekî zîrek û jêhatî partîa û hukumeta Sovîetîstanê sala 1929-a Çîngîz Îldirim şandine ser çekirina kombînata Magnîtagorskêye mêtalûrgîyê û kîvş kirin çawa serekê wê çekirina esabe. Ji wêderê ewî S.M.Kîrovra name şande Lénîngradê, li ku nivîsîbû: "Kurd ji Asîaê elam dike: li ser vê çekirina mezin dereca sermê dighîje 23-27-a. Kurdê we rind ber xwe dide. Gava karê xwera rind bûme nas, ezê te û G.Orconîkîdzêra namekê binivîsim". Nameke mayînda Ç.Îldirim awa nivîsîye: "Eva meha dudaye ez hîvîya bersîva teme. Çîqas xirabe, ku wî kurdi bîr bikin, ku şandine qulçê Ūralêyî sar".

Nivîskarê Sovîetîstanêyî mezin Maksîm Gorî derheqa xebata çekîrçîed wê kombînata ejdehada awa nivîsîye: "Magnîtagorskêda karxaneke nebînayî tê çekirinê. Serkarîe li wê dike Ç.Îldirim. Ew mirovekî sade nîne, ew zilfeqare, ba û birûske".

Sala 1937-a, 47 salîya jiyana xweda ewlêdê Partîa Lénîniyêyî hêja Çîngîz Îldirim mir.

Merivêd Sovîetîstanê, çawa navê gelek lawêd xweye hêja, herweha navê Çîngîz Îldirim, tu cara bîr nakêen, ku temamiya jiyana xwe da bona roja maya îroyîne xweş û bextewar. Ew usa jî rûspîtiya gelê kurd bû. Bi saya serê wî û şorişgerêd kurdi usayî navdar, wek Fêrîk Polatbêkov û Erebe Şemo gişk pê hesyan, ku lawêd gelê kurdaye hêja jî emekê xwe kirine nava serketina şorişa Oktobire Sosyalîstîye Mezin.

Cîye binde kîvşê, ku înstîtûta paytextê Adrbêcanê-Bekûyêye politêxnîkiyê ser navê Ç.Îldirime. Wextê sakîya wî û pey mirina wîra li Yekîti Sovîet gelek pirtûk û bend ronahî dîtine derheqa jîyan û karkirina wîda. Van axîriya li bajarê Bekûyê pirtûkeke 300 rûpelîye bi zîmanê rûsî ronayî dît, ku tê navkirinê "Çîngîz Îldirim". Pirtûk derheqa jiyana wîdane. Ser rûyê pirtûkê wêneyê wîye, sêrîda kolozê kurmançîye. Dêmê wî minanî kolozê kurdi kubar û qibraxe.

Hunermend Dilgeş li Elmanya Rojava dimîne. Kurdistan Press li gel Dilgeş ser jîyan û xebata wî ya muzik pê re hevpeyivînekî çekir.

Kak Dilgeş, dikarî bi kurtî li ser jiyana xwe bipeyivî?

Ez li Kurdistana Iraqê hatime dinê, ez 20 rojî bûm mala me vegeriya Kurdistana Tirkîyê (Kurdistana Bakur) gundê Fisqînê. Ji ber ku ji berê da Fisqîn gundê me bû. Lê ji ber zor û zilma dijminê Tirkan mala me mi-hacirê Kurdistana Iraqê bûbûn, wexta fermana Hevêrkan (kurdan) ji aliyê xwînmijê hikumata Tirkan rabûbû.

Li gundê Fisqînê mezin bûm. Hînbûna min ya muzîkê (temburê) bi vî avayî bû, bavê min û birayê min yê mezin dizanibûn li temburê xin. Ji ber vê yekê, ez hînbûm û hevesa min jê re pir dihat. Min 15 salî dest bi hînbûna temburêkir.

Di salên 1974 û 75 an de, li Nusêbînê 2 kasetên min li ser êş, derd û zilma metîngehan (dijminên gelê Kurd) derket û li Kurdistanê belav bûn. Ji xênî vê jî, min û hevalên xwe li Nusêbînê şevên Newroz û kulturî pêkdianîn.

Kak Dilgeş, te çima ji welat derket?

Ji ber xebata min ya kulturî û siyasî min nedikarî li welat bimînim. Ya duyemîn, bi daxwaza hevalên min ez derketim derwayî welat, da ku ez xebata xwe ya muzîkî û siyasî pêşve bibim. Ji ber ku di salên paşîn de nikarîbûm, ji ber zordestiya dijmin li Kurdistanê bimînim.

Wek min got, ji ber xebata min ya muzîkî û belavbûna kasetên min yê li ser rewşa gelê Kurd û berxwedana wî...

Li Elmanya Rojava te çî xebat kir, di pêşerojê de çî planên te li ser xabata muzîkî hene?

Li Elmanya Rojava heta niha min 4 kaset weşandin û di wan kasetan de jî min li ser cunta faşist, mîna rejîmê Kenan Evren û xwînmijî Xumeynî ku Kurdistan tar û mar dikin helbestên xwe gotin. An jî, bi kurtî li ser berxwedana gelê Kurd ê li dijî qoloniyalîstan di wextekî bê de jî, xebata min ya muzîkî wê berdewam bike.

Lê bi piranî ez dixwazim, hemû helbestên ku dijmin ji gelê Kurd dizîne û dixwaze kultura me ya netewî jî tar û mar bike, wek mêjî û zîmanê me jî bike Tirk. Xebata xwe li ser van helbestan

pêkbînim da ku çanda me ya gelêrî wînda nebe. Ez bextiyarim vê yekê xizmetek ji gelê xwe re bikim.

Ya din jî, ezê bi vê rêkê çanda me bi gelê xwe û gelên cihanê bidim naskirin. Hîn zêdetir ez niha muzîka xwe û helbestên xwe pêş da dibim. Nexasim li ser rewşa gelê xwe û rewşa karkerên cihanê. Niha jî ez bi hozanên Kurd re şevên Newroz û şevên kulturî pêktînim. Ji ber ku ez bawerim, muzîk di berxwedana netewî û civakî de cihêkî girîng digre. Ez hêvîdar im, hemû hozanên Kurd xebata xwe ya hunerî li ser vî bîngê bibin pêş û ez bawer im, ku rewşê hozanên gelê

me di wextekî pêş da wê karê kulturî û hunermendî de çetir bibê. Ji bo ku roj bi roj gelê me, hozanên me, şoreşgerên me, rêxistinên me û pêşmergeyên Kurdistanê jîrtir, jêhatîtir, xorttir, şiyartir dibin û dijminê xwe baştir nas dikin û qîmetê yekîtiyê roj bi roj dihisin.

Em, hozanên gelê Kurd girînge, di bête û helbestên xwe de, êş, renc û derdê gelê Kurd û gelê cihanê bînin zîman. Ji ber ku îro dema me ne tenê serê netewî ye, dema me, dema serê netewî û civakî ye. Bi kurtî girîng e ku em hozanên Kurd xizmetê çîna karkerên cihanê û gelên bindest re bikin. Nemaze xwe ji gotinên nijadperestî biparêzin. Bi vî avayî em dikarin cihê xwe di nav gelên cihanê de bigirin.

Bi rêya Kurdistan Press re tişteki ku ji xwendevanan re bêjî heye?

Ez pir silavên xwe bi rêya Kurdistan Press re digihînim gelê Kurdistan û hemû kesên di zîndanên dijmin de û rêxistin û mirovên ku ji bo serxwebûn û azadiyê şer dikin. Ez hêvîdar im, ku di wextekî nêzik de, ne dût de gelê me yekîtiya xwe pêkbîne; Li gor şert û wextê welêt bi rengêkî aktîf li hember dijmin şer bike. Serxwebûn û azadiya xwe bistîne û di nav gelê cihanê de em jî cihê xwe bigirin.

Di daviyê de ez hêvîdar im ku Kurdistan Press bibê, malê gelê Kurd û xwendevanên wê pir bibin. Ū Kurdistan Press bigihe hemû kesên Kurd li her cihî. Ez pir kêfxweş im ku hevkarên Kurdistan Press qîmetê me hozanên gelê Kurd dizane û cih di rojnama xwe de didin me hozanan.

Ji ber vê yekê ez pir sipasiya xwe ji hevkar, xebatkar û xwendevanên Kurdistan Press re pêşkêş dikim.

Hevpeyivî F. Majîd

Yilmaz Guney nayê ji bîrkirin

Listikvan, rejîsor, nivîskar û têkoşerê hêja Yilmaz Guney di Îlona 84 an de ji nav me çû. Yilmaz Guney, bi filmên xwe, bi nivîsandinên xwe û bi têkoşina xwe ve xizmetên hêja bo gelê Kurd û Tirk kiriye. Berhemên Yilmaz Guney di hişyarbûna çîna bindest û hişyarbûna gelê Kurd de rolekî mezin listiye. Ji bo wê yekê Yilmaz, di jiyana xwe de rehetî neditiye û her tîm li beramber hêrişên serdestan maye. Jiyanê wî di nav zehmetî û zindanan de derbas bûye. Ew, di nav her rewşê de, xebata xwe domandiye, li hember zordestiya burjuvazî di xebata xwe de hîn germtir bûye û berhemên hêja afirandiye.

Mirov gava jiyana Yilmaz binêre, hêjabûna xizmetên wî ji baştir tediğihîje. Mirina Yilmaz ji bo huner û çanda Kurdî windabûnekî mezin e. Ji ber ku Yilmaz di salên dawî de zêdetir li ser problemên gelê Kurd serê xwe diêşand û dixwest di vî warî de berhemên hêjatir biafirîne. Lê, çavê felekê kor be!

Dîroka kurtî ya jiyana û xebata Yilmaz GUNEY

1937 - Yilmaz Guney li Adana hatiye dinê. Diya wî ji aliyê Muşê ye, di salên şerê yekemîn yê dinê de ji welatê xwe derdikeve û li Başûrê cîwar dibe. Bavê wî ji aliyê Sêwerekê ye, ji ber neyartiya eşîrî ji welatê xwe derketiye û ji piçûkayî ve li Adana jiyaye. Yilmaz, heya 14-15 saliya xwe li Adana gelek ciyan de kar kiriye. Wek zeviyê pembûyê û cem qesaba û hwd. xebitiye. Yilmaz, di wê demê de diçû dibistanê jî. Bavê wî dixwest ku Yilmaz bixwîne da ku karibe li ser qentera pembûyê de kar bike. Yilmaz jî wek paşê dibêje, "min jî dixwest bibim tiştekî din, lê min ne dizanî ew tiştê din çi ye."

1952-Di beşa edebiyata kovara 'Birgün' (Rojek) de çirokekî wî li ser têkoşina gundiyan tê weşandin. Di wê demê têkiliyên wî li gel sosyalîstan çêdibe û Yilmaz zanabûna xwe ya siyasî distîne.

1955-Yilmaz, dest bi nivîsandinê dike û bê tirs dinivîsîne, ji ber nivîsandinekî wî, mehkeme dikin û ji suca "propagandaya Komunizm" jê re 7,5 sal hepis û 2,5 sal jî ceza sirgûnê didin. Lê paşê mehkeme ew ceza dike 1,5 sal hepis û 6 meh sirgûn. Ew ceza jî, ji ber axaftinekî ku di nivîsarekî wî de derbas dibû hatiye dayîn. Di wê nivîsarê de, jinekî gundî axa re dibêje: "Helbet rojekî wê dawîya we jî bê!"

1958-Yilmaz, di filma Atif Yilmaz ya "Alageyik" de nivîskarê senaryo û listikvan e. Dadgeh (mehkeme) û teqibat dom dike.

1959-Dadgeh biryara xwe dide lê Yilmaz teslim nabe û firar dike. Ji ber wê jî, xwendina xwe li Universite İstanbulê Fakolta Ekonomî di-terkîne.

1961-18 meh hepis radize. Wê demê pirtûkek bi navê "Boynu Bükük Öldüler" (Bi Situxwarî Mirin) zêdetir li ser jiyana xwe (otobiyografîk) dinivîsîne.

1963-Yilmaz, di şirketekî filmê de dest bi kar

dike. bajar bajar digere xwediyê sineman re film difroşe. Ji wan filman, filma Lutfî Akad "Kanun Namına" (Bi Navê Qanûnê) li ser wî tesîrek mezin dihêle. Di wê demê de gelek senaryo û çîrok dinivîsîne. Her wisa wê demê filmên melodramê de dileyîze. Û bi navê "Çirkin Kral" tê naskirin û hezkirin. Di nav 5 salan de nêzîkê 60 filmê de dileyîze. Û milyo-

nan mirov wî nasdikin. Di wan filman de Yilmaz, dostê mirovê qenc û dijminê mirovên bêbext e. Û bi vî awayî dibe sêmbolê mirovên belengaz û perçiqandî.

1968-Xwediyê kar gava dihesa, ku Yilmaz berê ji ber suca Propagandaya Komunizm hepis razaye, dibêje: "Işê komunistan li cem min nîne" wî ji kar diqewitîne. Yilmaz, yekemîn filma xwe bi navê "Seğitxan"

çêdike. Babeta film, nav kurdan de ser zewaca bi zorê ye.

1972-Yilmaz, di mala xwe de xortên şoreşger dihevîne û ji ber wî tê girtin. Di girtîxana Eskerî ya Selimiye de pirtukên xwe bi navê "Hücrem" (Hucreyê min), "Sanık" (Girtî) û "Salpa" dinivîsîne. Û paşê "Selimiye Mektupları" (Naxeyên Selimiye) jî diweşîne.

1974-Piştî demekî kin, ku ji girtîxana derdikeve, hakimekî (Dadger) jê re heqaret dike û li ser iddiaya kuştina hakim Yilmaz tê girtin û 18 sal ceza hepsê didin wî.

Di girtîxana de, li gel senaryoyên "Sürü" (Kerî), "Yol" (Rê) û "Düşman" (Dijmin) û du roman bi navê "Oğluma Hikayeler" (Çîrok ji kurê min re), "Soba pencere camı ve iki ekmek istiyoruz" (Soba, cam û du nan dixwazin) dinivîsîne.

Pirtûka wî "Faşizm Üzerine" (Li ser faşizm) tê qedexekirin û jê re 7,5 sal ceza hepsê û 2,5 sal jî ceza sirgûnê didin. Herwisa li ser nivîsandina wî ya "Siyasi fraksiyonlar" (Fraksiyonên siyasî) jî Yilmaz re ceza didin. Ji ber naxeyê Yilmaz, ku ji Midurê Festivala Valladolid li İspanya berêz Fernando Herrera re dişîne, jê re 5 salê din ceza tê dayîn. 7 dozên (dava) wî siyasî dom dikir. Jê re nêzîkî 100 sal ceza hepsê dihat xwestin. Filmên wî Kerî (Sürü), Dijmin (Düşman), Heval (Arkadaş) li Tirkîyê hatin qedexekirin. Lê filma Kerî bala xelkên Ewropî gelek kişand.

1980-Piştî darbeya Eskerî Yilmaz dît ku nikare berhemên nû biafirîne û ji firsendekî istifa de kir ji girtîxane reviya. Derket dervayî welat û hat Firansa. Berê ku ji girtîxana firar bike, filma Rê (Yol) ji girtîxana idare dikir. Berdestê wî Şerif Gören vê filmê çêkir. Filma "Rê" di 1982 an de Festivala Film ya Cannes'ê de xelata zêrin girt û hemû dinyayê de serkeft.

1981- di meha 12 an de ji hemwelatiya T.C hate derxistin. Hemû film, pirtûk û posterên wî hatin qedexekirin.

1982/83- Li ser jiyana zarokên girtî li zindananê Tirkîyê de filmekî bi navê "Duvar" (Diwêr) çêkir. Romana wî "Bi situxwarî mirin" ji zimanê Fransî re hate vergerandin û weşandin.

Yilmaz Guney li gel ronakbîrên Kurd li Ewropa ji bo parastin û pêşvebirina çanda netewa kurd bû endamê damezrandina yê Enstituya Kurd li Paris.

9 Îlon 1984 an de Y. Guney çu xeqiyê xwe.

Gûndî û Bageraşvan • 6 •

Der Bauer und der Windmüller

»»»»»»»»»» Xêz û nivîs; W. Busck—Vergerandin; R.T. Hulmanî

Zur Mühle geht der Bauersmann
Und fängt sogleich zu sägen an.

**Hema diçe ba aşbager,
Dest birîne dike, ew karker.**

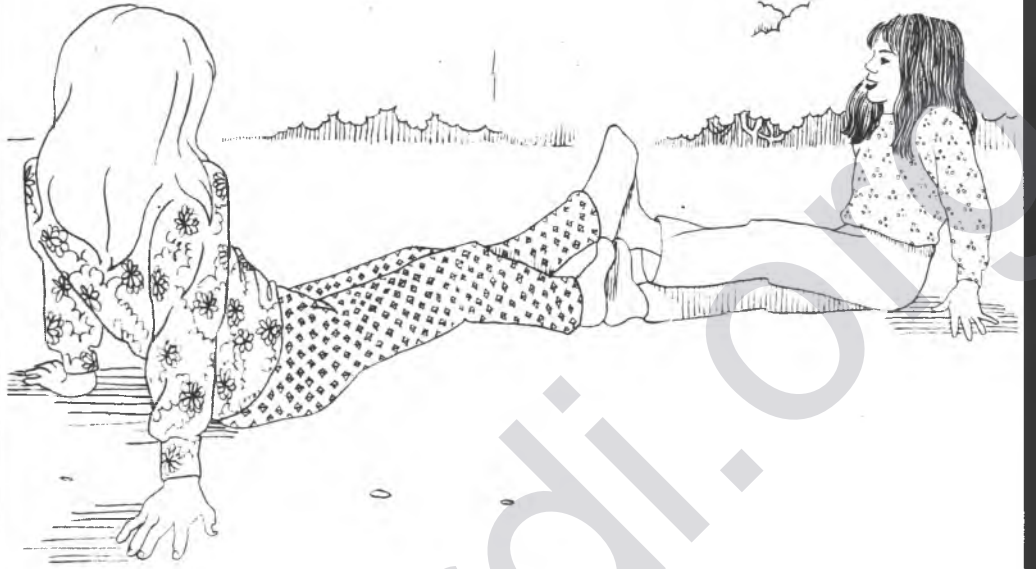

Racksknacks!
Da bricht die Mühle schon -
Das war des bösen Müllers Lohn.
Der böse Müller aber kroch
Schnell aus dem offenen Mühlenloch.

**Teqreq begeraş şikestket tev,
Bo aşvan bû heggirtin ew.
Aşvanê dilqelpê xiniz,
Xunê aşva lez diqeliz.**

•••••DAWI

• LÎSTIKEK •

SÎTIL

□□ Çar zarok têne ba hev. Zarok dibin du bir. Êlekê tînin. Weke; "Ê kir nekir, Çaran çêkir, Avê rengê, pir qulengê, Mastê miyan, li ser sêniyan, Yên ku nexwin, Guh li nav rûyan, Destê kê ye, Li ser destan"

Gotina dawîn li ser kîjan birê ma, kesên di wê birê de rûdinin, piyên xwe dirêj dikin û digihînin hev.

Pêşî pê datînin ser pê.

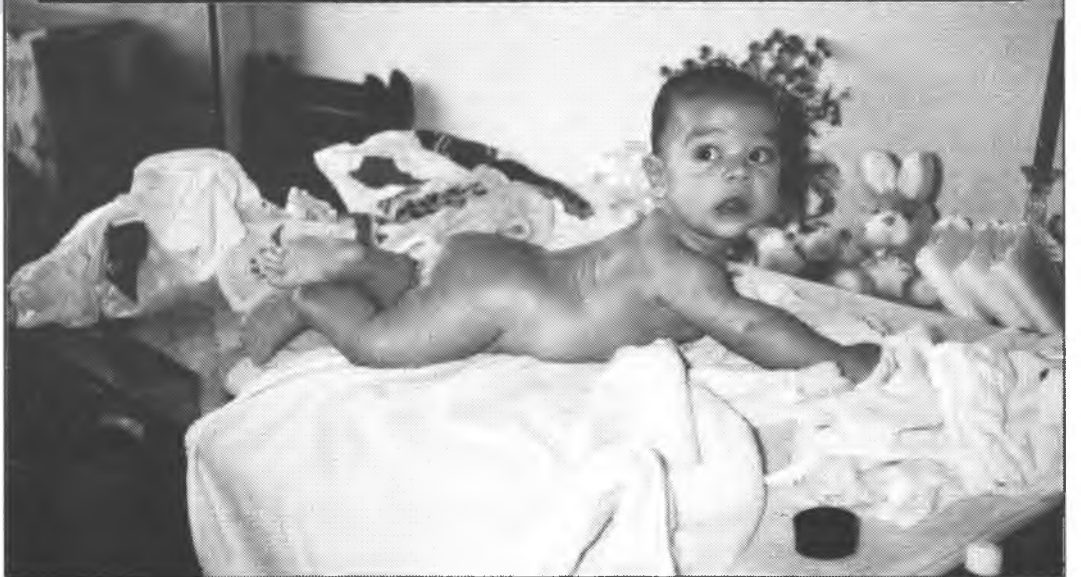
Kesên di birê din de xwe ji ser piyên kesên birê rûniştî diavêjin. Eger piyên wan li piyên kesên din bikevin cîh diguherînin. Na eger piyên wan li piyên wan nekevin, wê çaxê yên rûniştî bosta xwe vedikin û datînin ser pêçiyên piyên xwe.

Eger vê carê jî lê nekeve, bosta xwe ya din jî vedikin û datînin ser tiliyên beranekê yên destên din.

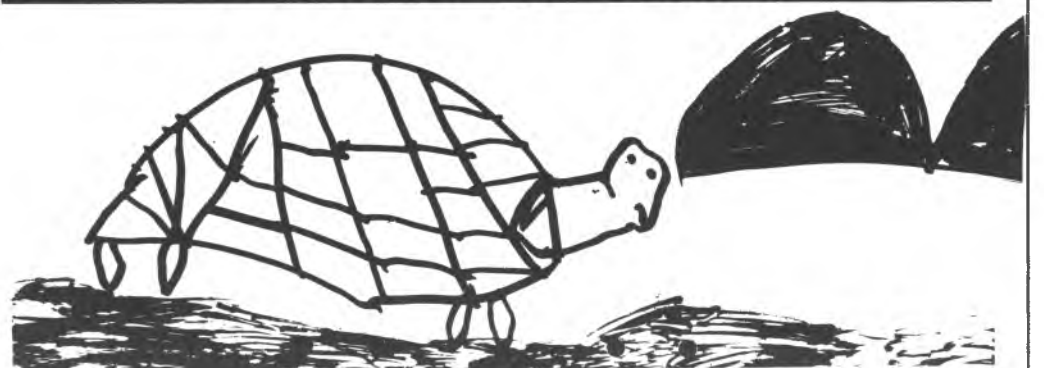
Lîstîk bi wî awayî didomîne heya piyên wan li destên kesên di birê rûniştî de bikeve. Eger lêkeve, vê carê bir cihên xwe diguherînin...

(ji pirtûka Lîstikên zarokên Kurdistan, H. Mizgîn)

SAMI • 5 mehi / Osnabruck-Almanya

BERFÎN • 10 sali / Kurdistan

Gelek silavên min ji Kurdistan Press hene...

[] Bi rastî her çiqas rêya me siyasî ne yek be jî, di nuqta rizgarî û serxwebûna niştimanê de ger yekîtîyê me hebe û hinkî kawmiyê jî me re hewceye. Ger em hinkî li dîplomatên burjuwa mîzê bikin, meselen burjuwaziye Tirk hewqasî li dijî hev xeber didin û gava dîtî ku li Kurdistanê şoreşger bi hêz bûn pêşde diçin partiyên burjuvazî yên Tirk tevî cunta faşîst bûn yek, li dijî şoreşgerê Kurd.

Gotin, gereke em yekîtî niştimanê xwe biparêzin (Millî birlişimî savunmalîyî) ji bo çî em yekîtîya xwe ne parêzin? Ger emê jî bêjin "Her Bijî

Kurdistanek Yekhev û serbixwe û demokratîk û Bimre birakujî" Bi rastî dema Kurdistan Press amade bû, min his kir, ez zor evînîst bû. Ji ber ku çawa hebê dijîminê xwînxwar acîz kir û gelê Kurd evîndar kir.

Gemek nûçe baş tê de tê nivîsandin. Meselen ji bo min tiştê zor baş, nûçeyê xweş BÎRANÎNA HESSEN HÎŞYAR. Ez bixwe li dijî Tirke hîn baştir lingê xwe bi zanistî bi pêşde bibim.

Xebatê we bi serkeftî be. Her bijî peşmergeyê ku ev ro jî bo Kurdistan di navê agir da şer dikin û her bijî Kurdistan!

Kurdekî welatparêz / Rênas Fransa

KOMELA DEMOQRATİK A KURDÊN LI AUSTRALIYA SAZBU!

[] Wek ku tê zanin Komela Kurdên Australiya ji şeş salî virda kar û xebata xwe berdawam dikir. Bîr û baweriya welatparêzê û dostanî û pêşveçûna têkoşîna gelê Kurdistan a netewî di nav civaka Australiya da KKA rolek mezin dîleyist. Di nav KKA da bîr û bawerî bi hemû dost û hevalên demokrat, peşverû û welatparêzan ra, baweriya hevaltî û xebata bi hev ra hêzbû û Komelê ne şaxê tu organîzasyonêk polîtîk bû. Di komelê de baweriyên cûre cur hebûn. Hemû kesên demokratîk karibûn tê da xebatê bikirna.

Ev bîr û bawerî û statuya komelê bi komcivîna dawîn hat lîzandî û ket bin lîngan. Fonksiyona partiyê, ji aliyê hin kesan dan angê ew kesê niha di komelan de xwestin ku bikin li ser xebata peşîya komelê.

Ew qerarê bê mesuliyetî û avetina endama bê sebeb ewana gavên ewilî bû.

Pir endaman li ser vî mesele sekinin, çawa di desturê da xwanêye, ew kesên baweriya xwe bi desturê ra dan nişandî jibona xebatek bihêz û peşveçûyî. Wek te zanî ev ne gihîştê netîceki û niha me ya paqij hate istismarkirin.

Kesên ku ji xwe re dibejin ku em komîta birêvebirina KKA ne ji bona xebatek bi

hev ra armanca wan tune bûn. Usulên demokrasî çîne ji binî birkin, bi avakî dîktatorî li dijî xebatên hinek endaman sekinin.

Hevalno; Bûyerên li welatê me, li mintîqa me, û li cihanê pir xebatan ji me dixwaze, ji bona wî jî xebata bihevrayî dixwaze, xebatek bi rêxistinî dixwaze, ev jî bona gihîştina armanca tenê jî rê ev in. Her weha daxwaze civaka me li wî welatê ên ekonomîk, demokratîk û sosyalîst ji bona rêxistinêk nu pewîst dîdit, her weha jî komelek wek Komela Demokrat a Kurdên li Australiya hat saz kirin.

Hêzên welatparêz, demokrat, peşverû û aşîtxwaz.

Endamê dilsoz ên civaka Kurd

Ne yekbûnî me dibê belav bûne rijandinê û wendabûnê. Komela me li alîkî li dijî paşverîya Cihanê jî bona rizgarîya insanîyê û li alî din alîkarî di navbera hemû hezên peşverû, demokrat, welatparêz û humanîstan de armanca ewilî dibîne. Alîkarî bi têkoşîna gelê Kurd a netewî û demokratîk ra piştî girtî ya xwe dide nişan dan.

Silavên germî û hevaltî.

Komîta Birêvebirina

Komela Demokrat a Kurdên li Australiya

Malatya E-tipi cezaevinden çağrı

Salih ÖZÇELİK, müebbet mahkûmu

Merhaba

(...)

Daha öncede belirtmiş olduğum bazı nedenlerden dolayı müebbet hapis cezası aldığımı biliyorsunuz. İçerde bulunduğumuz bu uzun yıllar süresince kendimizi kültürel olarak yetiştirme çalışmalarını yapmaktayız.

Burada belli ölçülerde kitap bulamama sorunumuz var. Sizlerden istediğimiz bize olanaklarımız elverdiği ölçülerde kitap ve yayın konusunda yardımcı olmanızdır. Gönderilecek kitaplar (eğer mümkünse tabii) herhangi bir Avrupa dilinde ya da türkçe olabilir. Postayla gelen tüm yayınlar bize ulaşmaktadır.

Bize genellikle toplumcu düşünce ustalarının temel klasik kitaplarını, ülkemiz ve halkımız tarihi ve sorunlarıyla ilgili var olan kitapları, dünyanın diğer ülkelerindeki ulusal ve toplumsal sorunlarla ilgili araştırma ve inceleme kitapları, bir de genelde ekonomi, felsefe, tarih ve diğer konularla ilgili kitapları gönderebilirsiniz. Bu konulardaki kitaplar, ingilizce, fransızca, arapça ve almanca dillerinde ve türkçede olabilir.

Burada yabancı dillerde çalışmalarımız var. İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça ve Farsça dillerinde bize kaynak ve yardımcı olabilecek kitaplarada ihtiyacımız var.

Bir de, bizi avrupa genel basınına genel abone yapabilirsiniz iyi olur. Aylık ve haftalık dergiler: Times, Stern, L'humanite, Der Spiegel, Le Monde Diplomatique, Asia-Afrika dergisine ve diğer arap basını... Bu bizim için burada çok önemlidir.

Hoşça kalın.

Salih ÖZÇELİK
Özel E tipi cezaevi
PK. 183 2.k.
MALATYA / TURKEY

hep birlikte

[] Tüm dünya halkları gibi Kürdistan halkının da bir geçmiş ve tarihe sahiptir. Halkımızın geçmiş tarihiyle ilgili çok şey yazılabilir ama biz bu görevi asif görevlere yani gerek dünya gerekse Kürdistan'lı tarihçilere bırakalım.

Halkın diliyle mazlum halkımızın tarihini özetlersek her türlü haklardan mahrum bırakılmış kilitli bir kafese konulmuş bir kuşa benzediği söylenebilir. İşte mazlum halkımızı çok acımasız yöntemlerle böylesi bir yaşama mecbur edilmesi bu yaşamında ortaya çıkardığı tarih, inişli ve çıkışlı dönemlerle doludur. Ama doğrusunu söylemek gerekirse mazlum halkımızın tarihi cılız ve sönük bir karektere sahip olduğu gerçeğinin kabul edilmesi gerekir. Bazı şanlı çıkışların yarattığı tarihi aşamamızın olduğu da aşikardır.

Ulusal haklara yönelik bazı atılımlar olmuştur. Bu atılımların bağımsızlık düzeyine erişilmediği Kürdistan halkının gerek dünyayla gerekse kendi aralarında da hüküm süren kopukluklar ulusal duygularını bastırabilecek kadar gelişen ve çıkara dayalı aşiretsel çelişkiler ulusal mücadelenin gelişmesinin önünde günün koşulları açısından aşması güç engeller teşkil etmiştir. Evet dediğim gibi mazlum Kürdistan halkının bağımsızlık ve özgürlük fidanı bir çok ilerici uluslar gibi özgür bir yaşamla boy vermesine asırlarca yıldır zerre kadar müsamaha gösterilmemiştir. Ama bazı olguların ortaya koyduğu gibi mazlum Kürdistan halkı zulüm çemberini yavaş yavaş yarmaktadır. İşte tam burada Kürdistan halkının onurlu aydınlarına büyük sorumluluklar büyük görevler düştüğü görülmektedir. Son yıllarda gelişen mazlum halkımızın ulusal mücadlesi çok ileri düzeyde olmazsa dahi bazı önemli atılımların göze çarptığı ulusal duyarlının daha da geliştiği muhakkaktır. Buna paralel bazı sorunlarında mevcut olduğu böylesi mevcut sorunların geçmişte olduğu gibi gelecekte de kangrene dönüşmesi ihtimalini

gözardı edilmesi vahim sonuçlar doğurabilecek olumsuzluklara adaydır.

Bilindiği gibi mazlum halkımızın ulusal mücadlesi yükselme gösterdiği her dönemde Kürdistan'ın sömürge kalışında yararı olan başta emperyalizm olmak üzere Kürdistan'ın bugünkü statüsünü sürdürmekle kendilerini hükümlü kılan sömürgeci devletler tarafından düzenlenen değişik oyunlar halkımızın ulusal mücadlesini desteklemeye gayret edilmiştir. Bir çok örneği de herkesin malumudur.

Kanıma üstünde durulup düşünülmesi gereken konu emperyalizm ve sömürgecilerin halkımızın geleceğine yönelik hazırladıkları senaryolardan ziyade mazlum bir halkın geleceğini geçici bazı avantajlar elde etmek için sömürgecilerin çıkarına tekbül eden oyunlara alet olma konusudur.

Zira bir ulus olmamıza rağmen çok taraflı sömürgeci devletler tarafından ezilmektedir. Sömürülmekteyiz. Tabiatıyla ulusal varlığımızı gasbeden bu düşman güçler arasında değişik aralıklarla değişik çelişkilerin gündeme çıktığı geçmiş tarihlerde de örnekleri olduğu gibi günümüz tarihinde de örnekleri mevcuttur. İşte tarihin yarattığı bu oluşumlardan hareket edildiği zaman mazlum halkımızın ulusal mücadlesine önderlik eden partiler veya güçler söz konusu çelişkilerden yararlanıp bu çelişkileri iyi kullanıp mazlum halkımızın bağımsızlık mücadlesine hizmet edilmesinden daha ziyade ürktücü boyutlara varan bir bütün olarak Kürdistan halkını inançsızlığa karamsarlığa itmesine neden olmuştur.

Evet yüz yıllardır sömürüye maruz kalan ama aynı zamanda yeni bir tarihe yeni geleceğe yönelen ve aynı zamanda ortadoğuda ter temiz bir gelinliğe aday durumunda olan böylesi mazlum bir hakın onunda duran pürüzlü sorunlara dikkat etmek olumsuz yönde gelişecek tarihi tekerrürlere müsaade edilmemesine gerek halktan biri olarak gerekse halkın seçkin aydınları olarak hep birlikte görevimizin başında olmalıyız.

Hüseyin AKINCI
Batı-ALMANYA

Mizgîneke pîroz

[] Xwişk û birayên hêja

Em produksiyoneke sînema kurdî ne. Armancê me yê peş vergerandin û çêkirina filimên sînema bi zimanê Kurdî ye. Wê di demeke nêzik de filimê "Zîndana Azadî" jî bona kasetên video bi kurmançî amade bibe û emê di demeke kurt de jî çand, huner û sînema hian re amade bikin û bi destên video bighîne ne we.

Minovên giranbûha û hêja:

Bî lê xwedî derketina we li filimên me yên bi kurdî, wê hêza bi pêşve birina sînema kurdî de malên we de ne jî bona zarokên li xêribiyê bi zimanê dayika xwe gehinekike pêwîst pêk bîne. Emê filima "Şêrgûhê Kurd û Azadî" bi kiriyariya we pêk bînin.

Cara pêşî ye ku sînema kurdî bi hiner û ceħda me bo jiyandina çanda me wê di Televîzyon û sineman da, di kasetên video de, di mala we de wê şoreşa hunerî çêke. Bi hevî û daxwaza bi vî rêyê danenasîna kurd û Kurdistanê bi huner û çand... Bi silav û evîniyên jî dil û can...

TÎGRÎS (Filmproduktion und Vertrieb GmbH)

KURDISTAN PRESS
rojnameya 15 rojî 15 giştîk gazete

Kurdîsk Tîdning
Utkommer varannan vecka
Nummer; 22 (14)
16 September • Ilon 1987

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Orhan KOTAN, 08-295056
Redaktion sekreterare
Çetin ÇEKO, 08-298332
Teknisk sekreterare
S. SERDAR, 08-984743
Administration-Prenumaration
B. AZAD, 08-298332

Postadress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Besöksadress; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf: [46] 8-29 83 32
Telex: 131 42 ANK S
Telefax: 08-29 50 56
Bankgiro: 343-5559
Postgiro: 2 65 33-0
Tryckeri: Idrottsbladet - Södertälje

ABONE

6 MEHİ • 6 AYLIK

SALEK • YILLIK

Tarih / Dîrok

NAV / PAŞNAV
ISIM / SOYISIM

NAV NISAN
ADRES

240	Skr
240	PF
60	DM
72	G
1440	BF
60	Sfr
24	£
35	\$
480	₺

WELAT / ÜLKE

Hûn dikarin heqê aboneti li ser hesabê GILALA AB Postgiro 26533-0 Stockholm razinin û sûretet jê jî Box 7080, 172 07 Sundbyberg-Sweden re bi qarta abone rêkin.

Abone ücretini GILALA AB PG: 26533-0 Stockholm kontosuna yatırarak, bir kopyasını Box 7080,172 07 Sundbyberg-Sweden adresine abone kartıyla birlikte postalayarak abone olunabilir.

dünyadan

kısa kısa

● **Filipinler:** Filipinler'de isyancıların lideri Albay Gregorio Honasan, Amerikan televizyonuna verdiği mülakatta, Başkan Corazon Aquino'ya karşı yeniden darbe hareketlerine girişeceğini açıkladı. Albay Honasan'un demeci kendisine bağlı 2000 askerle birlikte saklandığı yerden Amerikan televizyonu tarafından banda alındı.

● **Güney Afrika:** Güney Afrika'nın Durban kenti civarında 13 Eylül'de zenci halkın yaptığı protesto gösterilerine polis saldırması sonucu 2 zenci öldürüldü. Ayrıca Keptown yakınındaki Guguleti'de düzenlenen ırkçılık alehtarları gösterinin dağıtılması sırasında ise, 1 kişi yaralandı birçok kişi de gözaltına alındı.

● **Sovyetler Birliği:** Moskova'da açılan Uluslararası Kitap Fuarı çalışmalarını tamamlayarak son buldu. Fuara 103 ülkeden 3000'den fazla yayınevi katıldı. Sovyetler Birliği Yayıncıları Devlet Komitesi Başkanı Mihail Yınarşev, 14 Eylül'de düzenlediği basın toplantısında fuarın başarıyla sonuçlandığı belirtti. Mihail Yınarşev, fuar sırasında Sovyetler Birliği'nde basılmak üzere telif hakkı alınan bir çok kitapla ilgili anlaşmaların da imzalandığını konuşmasında belirtti.

● **Amerika:** Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Eduard Sjevardnadze, geçtiğimiz pazar günü, Amerika Dışişleri Bakanı George Shultz'la görüşmek amacıyla Vaşington'a gitti. Çeşitli basın kaynaklarının açıklamasına göre, görüşmenin amacı, silahsızlanma anlaşması ve gelecekte daha üst düzeyde yapılabilecek bir toplantının gündeminin saptanması olarak belirtiliyor.

● **Şili:** 11 Eylül 1973'de Salvador Allende'yi devirerek iktidara gelen askeri diktatör Augusto Pinochet, iktidara gelişinin 14. yıldönümünde yaptığı konuşmada, bütün ilerici ve devrimci güçlere çatarak, muhalefetin darmadağın edileceğini açıkladı.

● **Vietnam:** 2 Eylül Vietnam Ulusal Günü nedeniyle, Vietnam yönetimi 2500 politik tutukluyu serbest bıraktı. Vietnam Haber Ajansı (VNA)'nın bildirdiğine göre, af edilen tutuklular arasında iki Güney Vietnamlı bakan da bulunuyor. Ayrıca 480 resmi görevli, 18 eski general ve 248 çeşitli rütbede asker serbest bırakılanlar arasında.

KURDISTAN PRESS

- Hollanda
- Berlin
- û / ve
- Basel 'de

genel dağıtımda

belavkirina gışti de

Kaledonya'da KARGAŞA!

ANK • Stockholm

□ Yeni Kaledonya'da Fransa'nın egemenliği devam ediyor. Kargaşa ve olaylar bütün boyutlarıyla sürüyor.

□ Kanaki halkının en eski örgütü FLNKS, Kaledonya halkını seçimleri boykot etmeye çağırmişti.

Geçtiğimiz pazar günü Fransa'nın Akdeniz'deki sömürgelerden biri olan Kaledonya'nın "geleceğinin" tayini için yapılan halk oylamasında, Fransa'nın sömürge statüsünün devamı lehinde seçmenler % 98,3 evet oyu verdi. Kaledonya halkını seçimleri protestoya çağırarak Kaledonya Halk Kurtuluş Örgütü seçim sonuçlarının mücadelelerini durdurmayacağını belirtti.

Fransa Başbakan'ı Jacques Chirac'ın belirttiğine göre, seçmenlerin % 58,6'sı katılmış! Seçimlerden sonra basına bir demeç veren Kanaki Sosyalist Ulusal Kurtuluş Cephesi lideri Jean-Marie Tjibaou, seçimlerin Kanaki halkının sorunlarına çözüm getirmediğini, dün yürürlükte olan sorunların bugün aynen devam ettiğini belirtti. Ayrıca verdiği demeçte Ada'da yaşayan Melanes halkının % 83,2'sinin seçimlere katılmadığını belirtti.

KISA TARİHÇE

70'lerden buyana Kaledonya'nın bağımsızlığı için mücadele eden FLNKS, tek şart olarak bağımsız bir cumhuriyeti önüne koymuş.

1852 yılında Fransa'nın sömürgesi olan Kaledonya'da, 1887 yılında yapılan nüfus sayımına göre 41 bin kişi olan nüfus 15 yıl sonraki nüfus sayımında 27 bin civarına düşüyor! Şu an toplam nüfus ise 60 bin civarında.

Fransa'nın sömürgeci uygulamaları Ada halkını zorunlu göçe tabi tutmuş ve böylece Kaledonya'nın yerli halkı azınlığa düşürülmüş. Bu zorunlu göçe tabi tutulanlar 1871'de Paris Komünü savaşçıları arasında yer almışlardı.

Sürgüne gönderilenlerin yerine, Fransa hükümeti Fransa egemenliğinden yana ve çoğunluğu Avrupalılardan oluşan 55 bin civarında aileyi adaya yerleştirmiş ve böylece de statüsünü sağlamlaştırmıştı.

Bugün adada yerli halkın fonksiyonu yok denecek kadar az. Dünyanın üçüncü büyük nikel maden ocağına sahip olan Kaledonya da halkın eğitim düzeyi düşük, genellikle halk balıkçılık ve tarımcılıkla geçimini sağlıyor.

Ekonomideki bu geri düzey, politikada ters orantılı. Yerli halkın hemen hemen her kesiminde sömürge statüsüne karşı olma bilinci var.

1984 yılında yapılan yerel seçimlerde adada bulunan tek örgüt FLNKS, büyük bir başarı sağladı. Seçimi boykot kararı alan Cephe bu konuda başarılı sonuç aldı. Bununla beraber kanlı çatışmalar başladı. Adaya ihraç edilen Fransa yanlıları ile Kanaklar arasında meydana gelen çatışmalar oldukça fazla insanın hayatına mal oldu; ve nihayet 1985 yılında FLNKS lideri Eloi Machoro öldürüldü. Kargaşanın önenebilmesi amacıyla adada genel sıkıyönetim ilan edilmişti.

Geçtiğimiz pazar günü yapılan seçim sonucu adadaki statüyü değiştirmeye yetmedi ama, FLNKS önemli mevziler kazandı.

PROTESTO

ANK • Stockholm

□□12 Eylül darbesi, Avrupa'nın birçok ülkesinde yapılan yaygın eylemlerle protesto edildi.

● BATI ALMANYA

12 Eylül'ü protesto amacıyla Köln'de iki ayrı yürüyüş düzenlendi. Yürüyüşlerden biri, Devrimci İşçi, Partizan, Halkın Kurtuluşu, Tevgera Sosyalista Kurdistan, TKP-B; diğeri ise PKK tarafından düzenlendi.

Yürüyüşlere ayrı ayrı 2000 binin üzerinde kitle katıldı.

● İNGİLTERE

Türkiye ve Kürdistanlı politik tutukluların Türkiye cezaevlerinde başlattıkları direniş eylemlerini desteklemek amacıyla bir araya gelen, Türkiye ve Kürdistanlı demokratik kuruluşların, (Anadolu Kültür Derneği, Halkevi, İTİB, İTÖF, Kürdistan İşçi Demeği, Türkiye Dayanışma Kampanyası, Türkiyeliler Kültür Merkezi, Sol Birlik) başlattığı "Açlık grevindeki siyasi tutuklularla dayanışma" eylemi 5 gün sürdü.

Eylem 12 Eylül günü yapılan yaklaşık 1500 kişinin katıldığı yürüyüşle Türk elçiliği önünde son buldu.

Eylemi düzenleyen kuruluşların hazırladıkları bir protesto mektubu TC Elçilik yetkililerine verilmiş istendi. Ancak elçilik yetkilileri mektubu almayı kabul etmediler.

● İSVEÇ

İsveç'te faaliyet gösteren 20'ye yakın Türkiye ve Kürdistanlı politik ve demokratik örgüt 12 Eylül günü Stockholm'de ortak bir miting düzenleyerek 12 Eylül darbesini protesto ettiler. Gösteriye 200 dolayında bir kitle katılımı oldu.

● YUNANİSTAN

Türkiye cezaevlerindeki siyasi tutukluların başlattıkları direnişleri destekleyen tutuklu yakınları ve ailelerin yaptıkları eyleme Ankara'da polis saldırısı sonucu hayatını kaybeden *Didar Şensoy* olayını protesto ve Türkiye cezaevlerindeki direnişleri desteklemek amacıyla, Atina'da DEVYOL, HALKIN KURTULUŞU ve PARTİZAN'ın başlattığı, RIZGARİ'nin desteklediği 10 gün süren açlık grevi, 12 Eylül günü yapılan protesto eylemleri ile son buldu.

● HOLLANDA

12 Eylül günü Hollanda'nın başkenti Amsterdam'da Kürdistan'lı ve Türkiye'li örgütler 12 Eylül'ü protesto amacıyla ortak bir gösteri düzenlediler. Gösteriye 200 kişilik bir kitle katılımı oldu.

● FRANSA

Paris'te bir kısım Türkiyeli örgütlerin 12 Eylül'ü protesto amacıyla yapmak istedikleri gösteri için polis izin vermedi. İzinsiz eylem yapmak isteyenlerin polisçe gözaltına alındığı öğrenildi.

Bir çok Avrupa ülkesinin değişik şehirlerinde ortak miting, yürüyüş, kapalı salon toplantıları ve çeşitli biçimlerdeki eylemler de yapıldı. Ancak, geçen yıllara oranla, bu yıl 12 Eylül'ü protesto gösterilerine ilgi oldukça azdı.